



แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน



สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่สำคัญประการหนึ่ง คือ จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับทิศทางของ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 นโยบายและแผนสำคัญอื่น ๆ และสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นแผนระยะปานกลางที่ระบุทิศทางการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานที่หน่วยงานในสังกัดทั้งหน่วยงานในส่วนกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาทั่วประเทศ ควรให้ความสำคัญและมุ่งดำเนินการในระยะ 5 ปี โดยใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน รวมถึงการจัดทำแผนที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานภายนอกใช้เป็นกรอบและแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน เพื่อส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอขอบคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันอุดมศึกษา และคณะทำงานทุกท่านที่ได้ร่วมกันยกร่างเอกสารฉบับนี้ ขอขอบคุณหน่วยงานภายนอกที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกหน่วยงาน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้เข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับนี้ จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เด็กและเยาวชนสามารถต่อยอดพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่จะส่งเสริมการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และสังคมไทยคงอยู่ได้อย่างสงบสุขในอนาคต ตามวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติที่ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตุลาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 บทนำ	
กฎหมาย แผน นโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้อง	1
แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลต่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน	2
แนวโน้มเด็กและเยาวชนในอนาคต	7
พระบรมราโชบายเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา	9
ผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญ	10
สรุปประเด็นสำคัญที่พบจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม	13
ส่วนที่ 2 สารสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
วิสัยทัศน์	14
พันธกิจ	14
เป้าประสงค์	14
กลยุทธ์	15
- กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ	15
- กลยุทธ์ที่ 2 เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคน	17
- กลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21	19
- กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา	22
ส่วนที่ 3 การขับเคลื่อนแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ	
แนวทางการบริหารแผนสู่การปฏิบัติ	25
เงื่อนไขความสำเร็จ	25
ภาคผนวก	27
ภาคผนวก ก : ชื่อย่อสำนัก/ศูนย์/หน่วยงานเทียบเท่า สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
ภาคผนวก ข : กฎหมาย ระเบียบ แผนที่เกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 - 2570 และผังความเชื่อมโยง	
ภาคผนวก ค : คำนิยามคำสำคัญต่าง ๆ	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 : การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย (จำแนกกลุ่มอายุ) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 - 2570	2
ตาราง 2 : ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (คุณลักษณะของคนไทย 4.0)	9
ตาราง 3 : จำนวนนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรวัยเรียน	10
ตาราง 4 : ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564 ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	11

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 : กฎหมาย ยุทธศาสตร์ แผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัับแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1
ภาพ 2 : สถิติการใช้อินเทอร์เน็ตของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 - 2563	3
ภาพ 3 : แสดงจำนวนอัตราการลงเรียนหลักสูตร MOOC ในประเทศไทย	4

ส่วนที่ 1 บทนำ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาที่จัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษาและเป็นรากฐานการศึกษาของคนไทย โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดและการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่สำคัญประการหนึ่งในการพิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐาน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่สำคัญประการหนึ่งในการพิจารณาเสนอ นโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐาน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ

เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับทิศทางของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี แผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ และส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประเทศไทยจะได้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และเพื่อให้หน่วยงานในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกระดับนำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้เป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินงาน ต่อไป

กฎหมาย แผน นโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้อง

แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกฎหมาย แผน นโยบายสำคัญ ที่เกี่ยวข้อง แสดงดังในภาพต่อไปนี้

กฎหมาย	แผนสำคัญ	นโยบายสำคัญ
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 - พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม - คำสั่ง คสช. ที่ 28/2559 เรื่องให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย	- ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 - แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) - แผนการปฏิรูปประเทศ และฉบับปรับปรุง (ร่าง)แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) (ร่าง)นโยบายและแผนว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2566-2570) - แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 - แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ.2564-2570	- นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ.2566 - นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ.2566

ภาพ 1 : กฎหมาย ยุทธศาสตร์ แผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดยรายละเอียดของกฎหมาย ระเบียบ และแผนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับนี้ ได้มีประมวลการวิเคราะห์ไว้ในภาคผนวก ข

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลต่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร

สถานการณ์โครงสร้างประชากรในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 มีสัดส่วนผู้สูงอายุเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ และจะก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ โดยมีสัดส่วนผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 20 ในปี พ.ศ. 2566 และคาดว่าจะมีสัดส่วนร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2576¹ ตามผลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย ในข้อสมมุติภาวะเจริญพันธุ์ระดับปานกลาง (Medium Fertility Assumption) ของสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้คาดประมาณประชากรของประเทศไทยกำลังจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เนื่องจากจำนวนประชากรผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป) ในระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2566 - 2570 มีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี รายละเอียดตามตารางดังต่อไปนี้²

ตาราง 1 : การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย (จำแนกกลุ่มอายุ) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 - 2570

ปี พ.ศ. กลุ่มอายุ	2566		2567		2568		2569		2570	
	จำนวน (พันคน)	ร้อยละ	จำนวน (พันคน)	ร้อยละ	จำนวน (พันคน)	ร้อยละ	จำนวน (พันคน)	ร้อยละ	จำนวน (พันคน)	ร้อยละ
0 - 59 ปี	53,421	79.83	53,001	79.09	52,554	78.33	52,081	77.56	51,578	76.78
60 ปีขึ้นไป	13,500	20.17	14,013	20.91	14,535	21.67	15,066	22.44	15,598	23.22
รวม	66,921	100	67,014	100	67,089	100	67,147	100	67,176	100

หมายเหตุ: คำนวณร้อยละจากรายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 - 2583 (ฉบับปรับปรุง) โดย สำนักงานสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ซึ่งภาวะประชากรสูงอายุในประเทศไทยดังกล่าวมีสาเหตุมาจากการที่คนไทยมีอายุยืนมากขึ้น ประกอบกับการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์หรือการเกิดน้อยลง³ ส่งผลให้ประชากรวัยเด็กหรือประชากรวัยเรียน มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง การเป็นสังคมสูงวัยส่งผลให้อัตราการพึ่งพิงสูงขึ้น กล่าวคือ วัยแรงงานต้องแบกรับภาระการดูแลผู้สูงวัยเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องเตรียมกำลังคนให้มีสมรรถนะเพื่อสร้างผลิตภาพ (Productivity) ที่สูงขึ้น การจัดการศึกษา จึงต้องวางแผนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีทักษะและสมรรถนะสูง และปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้บูรณาการกับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ทุกช่วงวัยเพียงพอต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและดิจิทัลอย่างรวดเร็ว (Digital Disruption) เป็นการเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สังคมดิจิทัลส่งผลต่อการศึกษาขั้นพื้นฐานและมีแนวโน้มที่การจัดการศึกษาจะเปลี่ยนไป โดยการเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับสังคมและองค์กรภายนอก รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล โดยการนำเทคโนโลยีและสื่อต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการเรียนการสอน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน

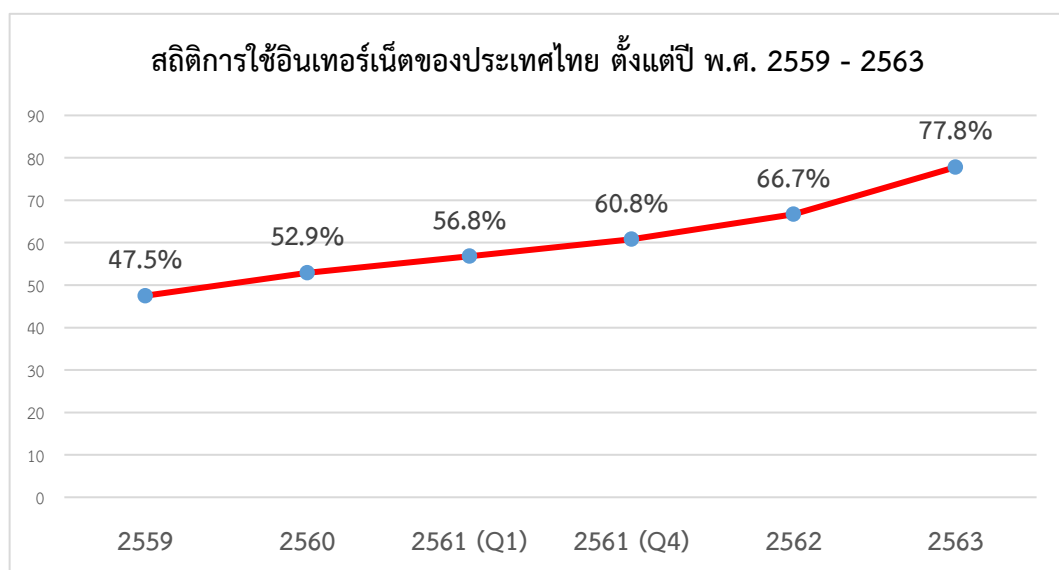
¹ จาก ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่ และภาพรวมปี 2563, โดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สำนักงานสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563, น.27

² จาก รายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 - 2583 (ฉบับปรับปรุง), 2562, น.35, สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2565 จาก [http://social.nesdc.go.th/social/Portals/0/Documents/รายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย%20พศ%202553%20-%202583%20\(ฉบับ_2315\).pdf](http://social.nesdc.go.th/social/Portals/0/Documents/รายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย%20พศ%202553%20-%202583%20(ฉบับ_2315).pdf)

³ จาก “ประชากรสูงอายุไทย : ปัจจุบันและอนาคต,” เอกสารประมวลสถิติด้านสังคม 1/2558, 2559, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, น.2

ทั้งนี้ ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีจะทำให้เข้าสู่สังคมดิจิทัลที่มีการเสริมบทเรียนโดยสร้างสถานการณ์จำลอง¹ ห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) และโลกเสมือนจริง (Metaverse) ดังนั้น การจัดการศึกษาของประเทศไทย จึงจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนา การวางแผน และการสร้างทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของทรัพยากรมนุษย์ ที่จะศึกษาต่อในระดับต่าง ๆ หรือเข้าสู่ตลาดแรงงาน หรือต้องปรับหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น มีความหลากหลาย เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ในโลกดิจิทัลในปัจจุบันและอนาคต²

การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล ด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยประชากรวัยเรียน ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มประชากร Generation Z หรือ Gen Z (ผู้ที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2539 - 2553) ที่ดำเนินชีวิตประจำวันพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่จะทำให้สามารถเข้าถึง สื่อสังคมออนไลน์ได้ง่ายยิ่งขึ้น ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้รูปแบบใหม่ เช่น ระบบการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ผ่านโทรศัพท์มือถือ (Mobile Learning) การเรียนรู้ในระยะเวลาสั้น ๆ ที่มีเนื้อหากระชับและตรงประเด็น (Micro-Learning) การเรียนรู้ผ่านสื่อวีดิทัศน์ (Video-Based Learning) และการเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนด้วยเกม (Gamification) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น จึงมีช่องทางในการแสวงหาความรู้ที่เปิดกว้างมากยิ่งขึ้น³ เมื่อพิจารณาจากสถิติการใช้อินเทอร์เน็ตของประชาชน อายุ 6 ปีขึ้นไปของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 - 2563 จะเห็นได้ว่า อัตราการเข้าถึงและการใช้อินเทอร์เน็ต ของประเทศไทยมีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะเวลา 5 ปี รายละเอียดดังภาพต่อไปนี้⁴



ภาพ 2 : สถิติการใช้อินเทอร์เน็ตของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 - 2563

ที่มา : สรุปผลที่สำคัญ สำนักรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2563 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

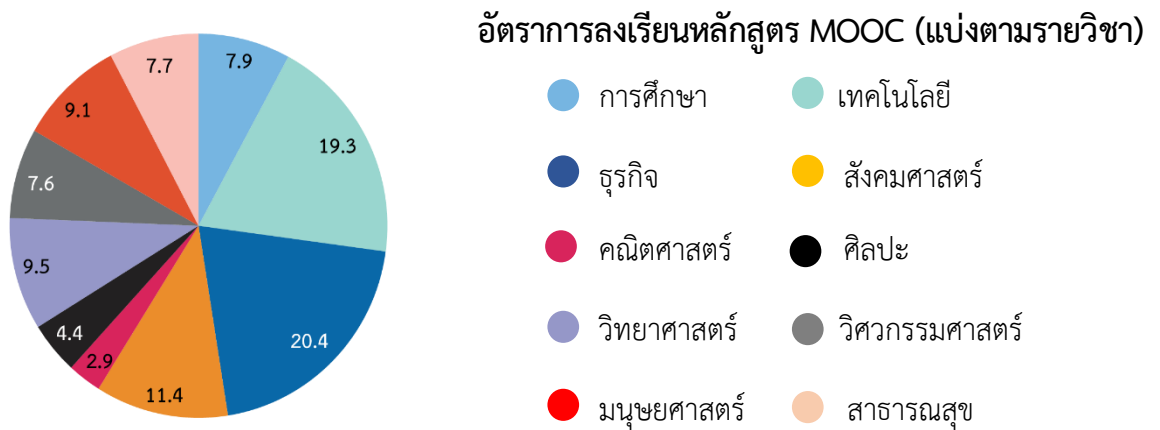
¹ จาก “แนวทางการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลระดับขั้น” โดย สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ ศรินทิพย์ กุลจิตรศรี โกวิท จันทะปาละ, 2563, *Journal of Modern Learning Development*, 5(3), น.253-257

² จาก *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*, โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น.4

³ จาก *Lifelong Learning Focus* ของสถาบันอุทยานการเรียนรู้ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), 2564, น.53

⁴ จาก สรุปผลที่สำคัญ สำนักรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2563 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564, น.3

นอกจากนี้ ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยียังทำให้การเรียนรู้ไม่ได้ถูกจำกัดอยู่ในระบบห้องเรียนแบบเดิมเท่านั้น เพราะได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อดิจิทัล และสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ซึ่งในการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้มีมหาวิทยาลัยชั้นนำในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนสำคัญในการเริ่มต้นการใช้ระบบการเรียนออนไลน์ โดยเฉพาะ Massive Open Online Course หรือ MOOC เป็นบริการบทเรียนออนไลน์แบบเปิดที่ให้บริการฟรีเป็นส่วนใหญ่ โดยในประเทศไทยมีโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย (Thailand Cyber University : TCU) เป็นผู้เริ่มใช้งานแพลตฟอร์ม Thai MOOC ในปี พ.ศ. 2556 ทำให้เป็นแหล่งเรียนรู้แบบตลาดวิชาออนไลน์ที่ได้สถาบันอุดมศึกษาชั้นนำมาช่วยพัฒนาหลักสูตร และมุ่งเน้นการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มคนขนาดใหญ่แบบเสรีในการเลือกเรียนรายวิชาต่าง ๆ โดยสามารถรองรับผู้เรียนได้จำนวนมาก และสามารถเรียนรู้ระยะทางไกลผ่านเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต อีกทั้งเนื้อหายังเป็นเนื้อหาแบบเปิดที่ไม่ว่าบุคคลใดก็สามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ โดยความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ กว่า 598 แห่ง ที่มีรายวิชากว่า 631 รายวิชา จำแนกเป็นหมวดหมู่ (ข้อมูล ณ วันที่ 28 สิงหาคม 2565) ได้ดังนี้¹ 1) การศึกษาและการฝึกอบรม จำนวน 75 รายวิชา 2) อาหารและโภชนาการ จำนวน 9 รายวิชา 3) คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จำนวน 16 รายวิชา 4) คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี จำนวน 120 รายวิชา 5) ทักษะชีวิตและการพัฒนาตนเอง จำนวน 64 รายวิชา 6) ธุรกิจและการบริหารจัดการ จำนวน 120 รายวิชา 7) ภาษาและการสื่อสาร จำนวน 42 รายวิชา 8) วิศวกรรมและสถาปัตยกรรม จำนวน 22 รายวิชา 9) ศิลปวัฒนธรรมและศาสนา จำนวน 30 รายวิชา 10) สังคม การเมืองการปกครอง จำนวน 28 รายวิชา 11) สุขภาพและการแพทย์ จำนวน 55 รายวิชา 12) เกษตรและสิ่งแวดล้อม จำนวน 27 รายวิชา 13) อื่น ๆ จำนวน 23 รายวิชา โดยมีอัตราการลงเรียนรายวิชา ธุรกิจมากที่สุด ร้อยละ 20.4 รายวิชาเทคโนโลยีเป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 19.3 และรายวิชาสังคมศาสตร์เป็นอันดับที่สาม ร้อยละ 11.4 รายละเอียดดังภาพต่อไปนี้



ภาพ 3 : แสดงจำนวนอัตราการลงเรียนหลักสูตร MOOC ในประเทศไทย

ที่มา : The Report by class central อ้างถึงใน Lifelong Learning Focus ของสถาบันอุทยานการเรียนรู้ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

¹ จาก Thai MOOC สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2565 จาก https://thaimooc.org/course?f%5B0%5D=course_category_taxonomy%3A375

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ
การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม
ดังต่อไปนี้

สังคม วัฒนธรรม

สหประชาชาติ (United Nations : UN) ได้คาดการณ์ว่าโลกจะเข้าสู่ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Age Society) ในปี พ.ศ. 2593 ส่วนประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และคาดว่าจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete aged Society) ภายในปี พ.ศ. 2566 ทำให้มีสัดส่วนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่กำลังแรงงานในตลาดแรงงานลดลงจนส่งผลให้เกิดการพึ่งพาแรงงานข้ามชาติมากขึ้น นำไปสู่การเคลื่อนย้ายแรงงานทั้งภายในและระหว่างประเทศ ซึ่งจะทำให้รูปแบบของสังคมไทยปรับเปลี่ยนไปสู่สังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) นอกจากนั้น อัตราการเกิดที่ลดลงของประชากรไทย โดยเฉพาะกลุ่มประชากร Generation Y หรือ Gen Y ที่มีสุขภาพดีและอยู่ในวัยที่เหมาะสมต่อการสร้างครอบครัวมีอัตราการให้กำเนิดลดลง เนื่องจากได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดที่มีความต้องการจะเป็นครอบครัวเดี่ยว โดยการใช้ชีวิตคนเดียว ด้วยการมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นและสามารถพึ่งพาตัวเองได้อีกทั้ง การที่คนในสังคมมีพฤติกรรมเสพติดสมาร์ทโฟน ทำให้ขาดความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ต่อความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง และการเกิดความสับสนในตัวเอง ที่มีทั้งตัวตนที่แท้จริงกับตัวตนเสมือนในโลกออนไลน์ เกิดเป็นสังคมก้มหน้า (Social Ignorance)¹ ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงต้องวางแผนในการรองรับผลกระทบจากประชากรวัยเรียนที่ลดลง รวมถึงการวางพื้นฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะและสมรรถนะสูง เพิ่มเติมทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการพัฒนาการศึกษา เพื่อลดอัตราการพึ่งพิง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ²

เศรษฐกิจ

เศรษฐกิจไทยเป็นเศรษฐกิจที่พึ่งพาการลงทุนและการค้าระหว่างประเทศเป็นสัดส่วนสูง³ ปัจจัยทางเศรษฐกิจมีผลต่อตลาดแรงงานและตลาดการศึกษา เนื่องจากการกำหนดลักษณะของแรงงานที่ต้องการ อาทิ เศรษฐกิจใหม่ จะแข่งขันกันด้วยนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งต้องอาศัยการวิจัยและพัฒนา ดังนั้น การศึกษาต้องพัฒนาคนให้มีทักษะที่สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ที่มีคุณค่าต่อระบบเศรษฐกิจ การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้า และเงินลงทุนจากต่างประเทศมากขึ้น ประเทศต่าง ๆ ไม่เพียงแต่ต้องลดการกีดกันการแข่งขันเท่านั้น ยังต้องแข่งขันกันด้วยสินค้าที่มีคุณภาพ ซึ่งต้องอาศัยแรงงานที่มีฝีมือ มีทักษะความสามารถที่หลากหลาย เช่น ความรู้ด้านเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ การบริหาร ฯลฯ ประกอบกับสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่แพร่กระจายไปทั่วโลก ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจอย่างรุนแรงทั่วโลก ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะพัฒนาคนให้มีความรู้ ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ที่จะเป็พื้นฐานในการดำรงชีวิต สู่การมีงานทำในสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป

¹ จาก เฉลิมพงษ์ จันทรสุขา, 2559, พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนกับสังคมก้มหน้า: กรณีศึกษานักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยแม่โจ้

² จาก แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปี) โดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2565, น.50 - 51

³ จาก “เศรษฐกิจโลก เศรษฐกิจไทยหลังโควิด” โดยธนาคารแห่งประเทศไทย, สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2564 จาก https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Pages/256303_CoverStory.aspx

ทั้งนี้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้คาดการณ์แนวโน้มเศรษฐกิจไทย ในปี 2565 จะขยายตัวในช่วงร้อยละ 2.7 - 3.2 โดยมีปัจจัยสนับสนุนมาจากการปรับตัวที่ดีขึ้นของการบริโภค จากภาคเอกชนและภาคการท่องเที่ยว รวมถึงการส่งออกสินค้าจะขยายตัวอยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่หนี้สินครัวเรือนจะขยายตัวในอัตราที่ชะลอตัวลงตามความกังวลจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ยังคงมีความรุนแรง รวมถึงภาวะเศรษฐกิจของประเทศที่ยังไม่ฟื้นตัว จึงทำให้รายได้ครัวเรือนยังไม่กลับสู่ภาวะปกติ ส่งผลให้ผู้บริโภคมีความกังวลและชะลอการก่อหนี้ อย่างไรก็ตาม หนี้สินครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ยังอยู่ในระดับสูง เมื่อเทียบกับช่วงก่อนการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งมีผลกระทบมาจากการค่าครองชีพที่อาจกดดันให้ครัวเรือนมีความต้องการสินเชื่อมากขึ้น และอัตราดอกเบี้ยที่มีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มขึ้นในอนาคต¹

สิ่งแวดล้อม

รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมระดับโลก พบว่า อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกสูงขึ้น พื้นที่น้ำแข็งในทะเล อาร์คติกลดลงในระดับต่ำสุด และก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในบรรยากาศมีความเข้มข้นสูงขึ้น เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติรุนแรงขึ้นทั่วโลก เช่น การเกิดคลื่นความร้อน อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย ภัยแล้ง และการขาดแคลนน้ำ เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมลพิษทางน้ำที่เพิ่มขึ้น ได้ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ป่า สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่มาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของมนุษย์ทั่วโลก ทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก โดยประเทศต่าง ๆ ได้ใช้มาตรการเข้มงวดในการควบคุมการเดินทางระหว่างประเทศมากขึ้น ส่งผลให้ประชาชนออกจากบ้านน้อยลง และการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจชะลอตัว ทำให้มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลง ในขณะที่การใช้วัสดุที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้งเพิ่มขึ้น รวมถึงขยะมูลฝอยติดเชื้อมีปริมาณเพิ่มขึ้น เนื่องจากการสวมใส่หน้ากากอนามัยและการใช้ชุดตรวจหาเชื้อโควิด-19 ทั้งนี้ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย มีทิศทางพัฒนาไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) โดยการดำเนินงานตามอนุสัญญาและข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีมาตรการสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านการเงินการคลัง รวมถึงการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ที่นำไปบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 คิดเป็นร้อยละ 2.19 ของงบประมาณทั้งหมด²

สถานการณ์โรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ได้มีโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ปรากฏขึ้นมากมาย สำหรับประเทศไทยมีการเกิดโรคติดต่ออุบัติใหม่อยู่เป็นระยะ ๆ เช่น โรคซาร์ส (SARS) ในปี พ.ศ. 2546 โรคไข้หวัดนก (Avian Influenza) ระหว่างปี พ.ศ. 2547 - 2551 โรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด เอ H1N1 และปัจจุบัน คือ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019 : COVID-19) และโรคฝีดาษลิง (Monkeypox) ซึ่งโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชน โดยทำให้เกิดการปรับตัวในการดำเนินชีวิตในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ได้แก่ การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) การลดความเสี่ยงจากการชุมนุม หรืออยู่ในสถานที่สาธารณะกับผู้อื่นเป็นจำนวนมาก การปฏิบัติงาน ณ ที่พักอาศัย (Work from Home) การสวมใส่หน้ากากอนามัย การใช้แอลกอฮอล์

¹ จาก ภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสที่สองของปี 2565 และแนวโน้มปี 2565 ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565, น.7 - 9, สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2565 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=12810&filename=QGDP_report

² จาก รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2564 ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2565, น.12-13

ในการทำความสะดวกอย่างเป็นประจำ การออกกำลังกายและการทำประกันสุขภาพจะมีแนวโน้มมากขึ้น การใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ การประชุมทางไกล ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ การทำงานจากที่พักอาศัยและการซื้อ-ขายสินค้าในรูปแบบออนไลน์ รวมถึงการทำธุรกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์ สำหรับในด้านการศึกษามีการปรับรูปแบบการเรียนการสอน เป็นแบบเรียนออนไลน์ การสอนทางไกล การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน การเกิดความร่วมมือกัน ระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาช่องทางการเรียนรู้แบบใหม่ สร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ชั่วคราว เพื่อแก้ปัญหาในช่วงเวลาวิกฤต¹

นอกจากนี้ สถานการณ์โรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากการแพร่ระบาดในสถานศึกษา ซึ่งเป็นสถานที่ที่นักเรียนอยู่รวมกัน เป็นจำนวนมาก ถ้าหากมีระบบการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพจะทำให้มีความเสี่ยงสูงต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในกลุ่มนักเรียน ฉะนั้น หากมีการระบาดในกลุ่มนักเรียนขึ้น จะมีผลกระทบในสังคมหรือผู้ใกล้ชิด เช่น ครู ผู้ปกครอง รวมถึงผู้สูงอายุที่สามารถติดเชื้อจากกลุ่มนักเรียนได้² ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาวะด้านสาธารณสุขให้กับเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเติบโต เป็นทรัพยากรของชาติในอนาคต จึงต้องจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาภายใต้แนวคิด “ล้มแล้วลุกไว” (Resilience) ได้แก่ การพร้อมรับ (Cope) , การปรับตัว (Adapt) และการเปลี่ยนแปลง เพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน (Transform) เพื่อรับมือกับการระบาดของโรคอุบัติใหม่ และโรคอุบัติซ้ำ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ³

จากการเปลี่ยนแปลงในสภาวะการณ์ด้านต่าง ๆ ข้างต้น นอกจากจะส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตของคนไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้แล้ว ยังส่งผลถึงการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาด้วย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเร่งศึกษา ปรับเปลี่ยนและพัฒนารูปแบบ แนวทางและมาตรการในการจัดการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน เพื่อการพัฒนาประเทศต่อไป

แนวโน้มเด็กและเยาวชนในอนาคต

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากในอดีตมาก มีการเคลื่อนย้ายผู้คน สื่อเทคโนโลยี และทรัพยากรต่าง ๆ จากทั่วทุกมุมโลกอย่างรวดเร็วและสะดวก มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองระหว่างภูมิภาค ประเทศ สังคมและชุมชน มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงของความรู้ และข้อมูลข่าวสารตลอดเวลาอย่างเป็นพลวัต แนวโน้มเด็กและเยาวชนในอนาคตจึงควรมีทักษะและคุณลักษณะ ดังนี้

ทักษะที่จำเป็นของประชากรในศตวรรษที่ 21

ในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ทักษะสำคัญที่เด็กและเยาวชนควรมี คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือ 3Rs และ 8Cs⁴ ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

- 3Rs ได้แก่ อ่านออก (Reading) เขียนได้ (Writing) และคิดเลขเป็น (Arithmetic)

¹ จาก แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปี) โดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2565, น.49 - 50

² จาก คู่มือการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 โดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2563, น.3

³ จาก แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ อันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565 สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2565 จาก <http://nsr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2021/01/แผนแม่บทเฉพาะกิจฯ-ในราชกิจจานุเบกษา.pdf>, น.13 - 14

⁴ จาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, น.16

- 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information, and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และมีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม และระเบียบวินัย (Compassion)

ทักษะทั้งหมดที่ได้กล่าวมา เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับเด็กและเยาวชนในยุคการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างมาก ซึ่งมีความแตกต่างจากการเรียนรู้ในอดีต เพื่อส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

คุณลักษณะ ค่านิยมร่วม ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561¹ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education , DOE Thailand) โดยมีค่านิยมร่วม ได้แก่ ความเพียรอันบริสุทธิ์ ความพอเพียง วิถีประชาธิปไตย ความเท่าเทียมเสมอภาค มีคุณธรรมที่เป็นลักษณะนิสัยและคุณธรรมพื้นฐานที่เป็นความดีงาม และ 3 คุณลักษณะที่คาดหวัง หลังสำเร็จการศึกษาแต่ละระดับ ได้แก่ 1) ผู้เรียนรู้ เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ ตลอดชีวิตเพื่อก้าวทันโลกยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต และมีสมรรถนะ (Competency) ที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ มีสุนทรีย์ะ รักและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิต เพื่อสร้างงานหรือสัมาอาชีพ บนพื้นฐานของความพอเพียง ความมั่นคงในชีวิต และคุณภาพชีวิตที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม 2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นผู้มีความทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาดดิจิทัล (Digital Intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์ และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยี หรือสังคม เพิ่มโอกาส และมูลค่าให้กับตนเองและสังคม 3) พลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ บนหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียม และความเสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ และได้จำแนกผลลัพธ์ ที่พึงประสงค์ตามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดังนี้

¹ จาก มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561 โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561.

ตาราง 2 : ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (คุณลักษณะของคนไทย 4.0)

คุณลักษณะ	ปฐมวัย	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย
ผู้เรียนรู้	มีพัฒนาการรอบด้าน และสมดุล สนใจเรียนรู้ และกำกับตัวเองให้ทำ	รักและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ชอบการอ่าน มีความรู้พื้นฐาน ทักษะและสมรรถนะทางภาษา การคำนวณ มีเหตุผล มีนิสัย และสุขภาพที่ดี มีสุนทรียภาพ ในความงามรอบตัว	รู้จักตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมาย และทักษะการเรียนรู้ บริหารจัดการตนเองเป็น มีทักษะชีวิตเพื่อสร้างสุขภาวะ และสร้างงานที่เหมาะสมกับช่วงวัย	ชี้นำการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความรอบรู้ และรู้ทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาสุขภาวะ คุณภาพชีวิตและอาชีพ
ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม	สิ่งต่าง ๆ ที่เหมาะสมตามช่วงวัย ได้สำเร็จ	รับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะทางเทคโนโลยี ดิจิทัล การคิดสร้างสรรค์ ภาษาอังกฤษ การสื่อสาร และความรู้ด้านต่าง ๆ	มีทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการสื่อสาร รอบรู้ทาง ข้อมูลสารสนเทศ และดิจิทัล เพื่อแก้ปัญหา การคิดวิจรณ์ญาคิดสร้างสรรค์ นำความคิดสู่การสร้างผลงาน	สามารถแก้ปัญหา สื่อสารเชิงบวก ทักษะข้ามวัฒนธรรม ทักษะการสะท้อนการคิด การวิพากษ์ เพื่อสร้างนวัตกรรม และสามารถเป็นผู้ประกอบการได้
พลเมืองที่เข้มแข็ง		แยกแยะผิดถูก ปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของตนโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม มีจิตอาสา รักท้องถิ่นและประเทศ	เชื่อมั่นในความถูกต้อง ยุติธรรม มีจิตประชาธิปไตย มีสำนึกและภาคภูมิใจ ในความเป็นไทยและพลเมืองอาเซียน	เชื่อมั่นในความเท่าเทียม เป็นธรรม มีจิตอาสา กล้าหาญทางจริยธรรมและเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น ร่วมสร้างสังคมที่ยั่งยืน

พระบรมราโชบายเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ทรงมีพระบรมราโชบายเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน¹ ดังนี้

1. มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง

มีความรู้ความเข้าใจที่มีต่อชาติบ้านเมือง ยึดมั่นในศาสนา มั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความเอื้ออาทรต่อครอบครัวและชุมชนของตน

2. มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มีคุณธรรม

รู้จักแยกแยะสิ่งที่ผิด-ชอบ/ชั่ว-ดี ปฏิบัติแต่สิ่งที่ชอบที่เที่ยงม ปฏิเสธสิ่งที่ผิด สิ่งที่ชั่ว และช่วยกันสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง

3. มีงานทำ - มีอาชีพ

การเลี้ยงดูลูกหลานในครอบครัว หรือการฝึกฝนอบรมในสถานศึกษาต้องมุ่งให้เด็กและเยาวชน รักงาน สู้งาน ทำจนงานสำเร็จ การฝึกฝนอบรมทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรต้องมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนทำงานเป็น และมีความทำในที่สุด และต้องสนับสนุนผู้สำเร็จหลักสูตรมีอาชีพ มีงานทำ จนสามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัว

4. เป็นพลเมืองดี

การเป็นพลเมืองดี เป็นหน้าที่ของทุกคน ครอบครัว สถานศึกษาและสถานประกอบการ ต้องส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี การเป็นพลเมืองดี คือ “เห็นอะไรที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ ก็ต้องทำ” เช่น งานอาสาสมัคร งานบำเพ็ญประโยชน์ งานสาธารณกุศลให้ทำด้วยความมีน้ำใจ และความเอื้ออาทร

¹ จากพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ 10 สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2563 จาก https://op.chandra.ac.th/plan/images/pdf/plan_low%20R10.pdf

ผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญ

ผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านมา สรุปได้เป็น 4 ด้าน คือ ด้านความปลอดภัย ด้านโอกาส ด้านคุณภาพ และด้านประสิทธิภาพ รายละเอียดดังนี้

ด้านความปลอดภัย

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ได้ระบุจุดเสี่ยงที่มักเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียน 7 จุดเสี่ยงได้แก่ สนามเด็กเล่น สนามกีฬา สระน้ำ/บ่อน้ำ อาคารเรียน ประตู/รั้วโรงเรียน ลานจอดรถ ถนนหน้าโรงเรียน¹ นอกจากนี้ จากข่าวที่ปรากฏในสื่อมวลชนบ่อยครั้ง พบว่ามีเด็กนักเรียน และบุคลากร ถูกละเมิด เด็กนักเรียนถูกรังแก รวมถึงภัยอื่น ๆ เช่น ภัยยาเสพติด จึงเป็นเรื่องสำคัญ ที่หน่วยงาน ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องคำนึงถึงการพัฒนาความปลอดภัย เพื่อให้บุคลากรและนักเรียนมีสวัสดิภาพ และสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

ด้านโอกาส

ประชากรวัยเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้นในระยะเวลา 15 ปี ที่ผ่านมา จากร้อยละ 89.0 เป็นร้อยละ 91.6 เมื่อพิจารณาจำนวนนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบ เปรียบเทียบกับจำนวนประชากรวัยเรียน พบว่าร้อยละของนักเรียนต่อประชากรวัยเรียนระดับก่อนประถมศึกษา สูงขึ้น จากร้อยละ 74.9 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 78.7 ในปี 2563 และมัธยมศึกษาตอนปลายสูงขึ้นมาก จากร้อยละ 63.8 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 80.6 ในปี 2563 นอกจากนี้ระดับประถมศึกษาที่มีร้อยละของนักเรียน สูงกว่าประชากรวัยเรียนมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ มีข้อสังเกตสำหรับร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในปี 2563 ลดลงจากปี 2558 แสดงได้ในตาราง ดังต่อไปนี้

ตาราง 3 : จำนวนนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรวัยเรียน

ระดับการศึกษา	2548	2553	2558	2563
ก่อนประถมศึกษา	74.9	76.0	73.8	78.7
ประถมศึกษา**	104.2	104.3	102.4	101.2
มัธยมศึกษาตอนต้น	95.4	98.0	98.7	95.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย	63.8	71.7	78.4	80.6
รวมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	89.0	90.5	91.0	91.6

ที่มา : ประมวลจากตารางที่ 1.1 จำนวนร้อยละของนักเรียน นิสิต นักศึกษาในระบบโรงเรียนต่อประชากรในวัยเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2545 - 2563 สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2565 จาก

https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3508

ผลการดำเนินงานตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง)

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) ในกิจกรรมปฏิรูปที่ 1 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย มีความท้าทายจากจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เกิดสภาวะความยากจนเฉียบพลัน ส่งผลให้เด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งมีความเสี่ยงหลุดออกนอกระบบการศึกษายิ่งขึ้น จึงควรมีการพิจารณา ปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และมุ่งเน้นมาตรการป้องกันและฟื้นฟูผลกระทบ ซึ่งตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะยิ่งขึ้น²

¹ จาก “เตือน 7 จุดเสี่ยงอุบัติเหตุในโรงเรียน” สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2564 จาก <https://www.thaihealth.or.th/>

² จาก รายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี 2564 โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565, น.254

ด้านคุณภาพ

คุณภาพของคนไทยยังเป็นอุปสรรคต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทั้งเรื่องพัฒนาการและสติปัญญา การมีทักษะความรู้ความสามารถไม่เพียงพอที่ส่งผลต่อผลิตภาพ กลุ่มเด็กอายุ 3 - 5 ปี ส่วนใหญ่จะอยู่ในสถานศึกษาที่ยังมีปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐาน กลุ่มเด็กวัยเรียนของไทยส่วนใหญ่ มี IQ ที่ต่ำกว่าค่ากลางมาตรฐานสากล ขณะที่ EQ มีคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าระดับปกติ¹ ผลการทดสอบ O-NET ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่ได้คะแนนไม่ถึงร้อยละ 50²

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ประจำปี พ.ศ. 2564

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ) และ วิทยาศาสตร์ ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 49.54 , 35.85 , 35.46 , 33.68 ตามลำดับ

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ) และคณิตศาสตร์ ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 52.13 , 31.67 , 30.79 , 24.75 ตามลำดับ

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ) และคณิตศาสตร์ ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 47.74 , 37.45 , 29.04 , 25.83 , 21.83 ตามลำดับ รายละเอียดดังนี้

ตาราง 4 : ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564 ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระดับ	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศึกษา	ภาษาอังกฤษ	รวม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	49.54	35.85	33.68	N/A	35.46	38.63
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	52.13	24.75	31.67	N/A	30.79	34.84
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	47.74	21.83	29.04	37.45	25.83	32.38

ที่มา : สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวชี้วัดด้านการศึกษาจากดัชนีของสถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการนานาชาติ

ในปี พ.ศ. 2565 ดัชนีของสถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development : IMD) ได้จัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยจาก 63 ประเทศทั่วโลก โดยประเทศไทยมีอันดับลดลงเป็นอันดับที่ 33 จากเดิมอันดับที่ 28 ซึ่งตัวชี้วัดด้านการศึกษา เป็นหนึ่งหมวดสำคัญในปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานมี 19 ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลมาจากการสำรวจและข้อมูลที่เป็นสถิติหรือทุติยภูมิ ซึ่งตัวชี้วัดด้านการศึกษาดีขึ้นจากปี พ.ศ. 2564 ใน 3 อันดับ โดยพบว่า

¹ จาก แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579, โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562, น.68

² จาก สภาวะการศึกษาไทยปี 2559/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0, โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561, น.ช

ตัวชี้วัดด้านที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีอันดับสูงที่สุดคือ อัตราส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนที่สอนระดับประถมศึกษา¹ โดยมีตัวชี้วัดด้านการศึกษาที่ยังต้องให้ความสนใจ ทั้งงบประมาณด้านการศึกษา อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL) อัตราส่วนนักเรียนต่อครูที่สอนระดับมัธยมศึกษา

ผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 12 การพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งมีประเด็นท้าทาย ได้แก่ ทรัพยากรของโรงเรียนโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล สมรรถนะและคุณภาพของครูผู้สอน ทักษะการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อดิจิทัล ความพร้อมของอุปกรณ์การเรียน ที่ขาดแคลนอุปกรณ์สื่อสารหรือคอมพิวเตอร์ที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ การขาดความเข้าใจถึงความหลากหลายของพหุปัญญาของเด็กแต่ละคนที่ต่างกัน การขาดการจัดเก็บข้อมูลและตัวชี้วัดที่สะท้อนผลลัพธ์ที่เหมาะสมและชัดเจน² นอกจากนี้ ผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) ในกิจกรรมปฏิรูปที่ 2 การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้สถานศึกษาต้องปรับการเรียนการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์ บางกิจกรรมไม่สามารถดำเนินการได้ตามกำหนดเวลา เกิดข้อจำกัดในการถ่ายทอดองค์ความรู้ การจัดการเรียนรู้สู่การเรียนรู้สมรรถนะ และการประเมินพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จึงควรเร่งดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถใช้เครื่องมือการเรียนรู้ทางออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับทุกช่วงวัย การจัดให้มีแพลตฟอร์มออนไลน์ที่หลากหลาย และมีแผนเร่งดำเนินการกิจกรรมที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19³

ด้านประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการศึกษา ยังไม่มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย ยังรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลางมากเกินไป ยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนไม่เพียงพอ มีปัญหาประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร ที่แม้จะมีสัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาสูง แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ⁴

¹ จาก ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันประจำปี 2565 โดย IMD โดย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2565 จาก http://backoffice.onec.go.th/uploaded2/Outstand/202207/IMD2022_F.pdf

² จาก รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2564 โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565, น.439

³ จาก รายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี 2564 โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565, น.255

⁴ จาก สภาวะการศึกษาไทยปี 2559/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0, โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561, น.ช

สรุปประเด็นสำคัญที่พบจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

สรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดังนี้

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. หน่วยงานมีจำนวนมากทั่วประเทศ 2. เทคโนโลยีในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สื่อสารนโยบายได้อย่างรวดเร็ว 3. จำนวนบุคลากรที่มีจำนวนมาก 4. การมีศูนย์พัฒนาครูทั่วประเทศ 5. มีเครือข่ายในการทำงานทั่วประเทศ 6. บุคลากรมีความรู้ความสามารถ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 7. วัฒนธรรมการทำงานแบบกัลยาณมิตร	1. จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กที่มีมาก ส่วนใหญ่ขาดแคลนทรัพยากรที่จะสนับสนุนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ 2. ครูมีภาระงานมาก ไม่สามารถสอนได้อย่างเต็มที่ 3. หลักสูตรยังไม่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง 4. จำนวนผู้เรียนลดลงอย่างต่อเนื่อง 5. ผลสัมฤทธิ์นักเรียนต่ำ 6. ผู้เรียนส่วนมากเป็นผู้ด้อยโอกาส 7. ส่วนกลางไม่เป็นเอกภาพ ไม่บูรณาการ มีการสั่งงาน/การติดตามซ้ำซ้อน ทั้งจากหน่วยงานอื่น ในกระทรวง และในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 8. งบประมาณไม่เพียงพอ 9. อัตรากำลังไม่เพียงพอ 10. ภาระงาน/ปริมาณงานมากเกินไป 11. โครงสร้างในพื้นที่ไม่ชัดเจน ทำให้มอบหมายงานไม่ตรง 12. การสั่งการจากส่วนกลางไม่ชัดเจน

โอกาส	อุปสรรค
1. สถานการณ์โควิด กระตุ้นการใช้สื่อเทคโนโลยีของครูและนักเรียน 2. ภาคประชาชน ภาคเอกชน ตระหนักในความสำคัญและยินดีร่วมสนับสนุน 3. ความรู้ออนไลน์โดยภาคเอกชนมีจำนวนมาก นักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา สามารถเข้าถึงสื่อ ความรู้ที่ทันสมัยได้ง่าย 4. การคมนาคมสะดวก 5. ความต้องการยกระดับคุณภาพการศึกษาจากภายนอก กระตุ้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	1. นโยบายเปลี่ยนแปลงบ่อย 2. หน่วยงานภายนอกเพิ่มภาระงานครูจำนวนมาก 3. ผู้ปกครองมีรายได้ลดลง ไม่สามารถหาอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการสอน 4. งบประมาณถูกปรับลดอย่างต่อเนื่อง

จากกฎหมาย ยุทธศาสตร์ แผน และแนวนโยบายสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปลี่ยนไป หน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกหน่วยงาน จึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้ตอบสนองต่อแนวนโยบายสถานการณ์ดังกล่าว เพื่อหล่อหลอมเด็กและเยาวชน ได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นเพียงพอจะเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่จะต้องสามารถสร้างผลิตภาพสูงต่อเศรษฐกิจไทยในอนาคต และเพื่อให้การพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานมีเป้าหมายที่เป็นเอกภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีภารกิจในการจัดทำแผนพัฒนา จึงเห็นควรจัดทำสาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 - 2570 ซึ่งจะนำเสนอในส่วนต่อไป

ส่วนที่ 2 สารสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาเพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ โดยมีเป้าหมาย ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ ในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ดังนี้

วิสัยทัศน์

“ผู้เรียนมีความรู้ และสมรรถนะที่จำเป็น มีความสุข และมีเป้าหมาย ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ”

พันธกิจ

1. ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามศักยภาพ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตร และทักษะที่จำเป็นต่ออนาคตในศตวรรษที่ 21
2. พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศ
3. พัฒนาสถานศึกษาและระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับให้มีความปลอดภัย และสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. เพิ่มโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม
5. พัฒนาระบบการบริหารจัดการของหน่วยงานในสังกัดให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเหมาะสมกับบริบท

เป้าประสงค์

1. ผู้เรียนทุกช่วงวัยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ มีความรักและความภูมิใจในความเป็นไทย
2. ผู้เรียนทุกช่วงวัยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เสมอภาค มีคุณภาพตามมาตรฐาน สอดคล้องกับศักยภาพ ให้เป็นผู้มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21
3. เด็กกลุ่มเสี่ยงที่จะออกจากระบบการศึกษา เด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคัน ได้รับการช่วยเหลือให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา ได้รับการดูแลความปลอดภัยจากภัยคุกคาม 9 รูปแบบ ได้แก่ ภัยยาเสพติด ภัยความรุนแรง ภัยพิบัติต่าง ๆ อุบัติเหตุ โรคอุบัติใหม่ ฝุ่น PM 2.5 การค้ามนุษย์ การคุกคามในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงอาชญากรรมไซเบอร์ สามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ และรองรับวิถีชีวิตใหม่ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี
5. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งจิตวิญญาณความเป็นครู
6. สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

7. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา มีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบท

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ เป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์

1. ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการดูแลความปลอดภัยจากภัยคุกคาม 9 รูปแบบ ได้แก่ ภัยยาเสพติด ภัยความรุนแรง ภัยพิบัติต่าง ๆ อุบัติเหตุ โรคอุบัติใหม่ ฝุ่น PM 2.5 การค้ามนุษย์ การคุกคามในชีวิต และทรัพย์สิน รวมถึงอาชญากรรมไซเบอร์

2. ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการดูแลความปลอดภัยและสามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ

3. สถานศึกษา ได้รับการพัฒนาให้มีความปลอดภัย และจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. สถานศึกษา ได้รับการส่งเสริมให้มีความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เพื่อความปลอดภัยของผู้เรียน

ตัวชี้วัด

ที่	ตัวชี้วัด	หน่วยนับ	ค่าเป้าหมาย (ปี)					ระดับ
			2566	2567	2568	2569	2570	
1	ร้อยละของผู้เรียนที่มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ เพื่อรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ทุกรูปแบบ และทุกประเภท	ร้อยละ	80	85	90	95	100	สพฐ./ สพท./ รร.
2	ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการประเมินความเสี่ยง และมีแผน/มาตรการ กิจกรรมในการสร้างความตระหนักรู้ (Safety Awareness) หรือ ทักษะในการรับมือด้านความปลอดภัย (Safety Action) ทุกรูปแบบ และมีการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ	ร้อยละ	80	85	90	95	100	สพฐ./ สพท.

แนวทางการพัฒนา

ที่	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ
1	สนับสนุน พัฒนา และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภัยรูปแบบต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต เพื่อสามารถดำเนินชีวิตในวิถีใหม่และชีวิตวิถีถัดไปได้อย่างถูกต้อง	สพฐ. (ศป.สพฐ. สวก.) / สพท. / รร.
2	พัฒนาระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้กับผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา ให้ได้รับความปลอดภัยจากภัยทั้ง 9 รูปแบบ และพร้อมปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเปิดให้มีช่องทางการร้องเรียนหรือแจ้งเหตุให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง ครู เพื่อสื่อสารกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง รวมถึงการใช้ Big Data และแอปพลิเคชันในการเฝ้าระวังเชิงรุก เพื่อสามารถคาดการณ์ภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การซักซ้อมในการรับมือกับภัยพิบัติและภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ ที่ผู้เรียนอาจต้องเผชิญ และส่งเสริมการเชื่อมโยงฐานข้อมูลทั้งหน่วยงานในสังกัดและหน่วยงานภายนอก ให้สามารถแก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัยได้อย่างทันท่วงที	สพฐ. (ศป.สพฐ. สอ.) / สพท. / รร.

ที่	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ
3	พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยการสนับสนุนหรือประสานการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้อาคารเรียนอาคารประกอบของสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และความปลอดภัยของผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงส่งเสริม และประสานการสนับสนุนบุคลากรด้านจิตวิทยา และบุคลากรด้านความปลอดภัย เพื่อให้เกิดความปลอดภัยกับผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา	สพฐ. (ศป.สพฐ. สนผ. สพท.จชต. สอ.) / สพท. / รร.
4	ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษา ให้มีความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนให้มีทักษะในการป้องกันและปรับตัว	สพฐ. (ศป.สพฐ. สอ.) / สพท.
5	ส่งเสริมให้มีการประเมินความเสี่ยงด้านความปลอดภัย และจัดทำแผนบริหารจัดการด้านความปลอดภัย ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงแผนดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่องสำหรับการบริหารความพร้อมต่อสภาวะวิกฤต (BCP) และจัดระบบความปลอดภัยในภาพรวมให้เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่	สพฐ. (ศป.สพฐ. สอ.)
6	ผลักดันให้เกิดการออก/ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมาตรการระดับประเทศ เพื่อสนับสนุนความปลอดภัยให้ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา	สพฐ. (สน.)
7	จัดกิจกรรมในการสร้างความตระหนักรู้ (Safety Awareness) หรือการซักซ้อม ในการรับมือกับภัยพิบัติและภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ (Safety Action) ที่ผู้เรียนอาจต้องเผชิญ และมีแผน/มาตรการในการรับมือกับโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดขึ้นได้ในวิถีชีวิตใหม่ เพื่อให้สถานศึกษาเป็นพื้นที่ปลอดภัย	สพฐ. / สพท.

กลยุทธ์ที่ 2 เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคน

เป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์

1. ประชากรวัยเรียนระดับการศึกษาภาคบังคับ ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคจนจบการศึกษาภาคบังคับ
2. ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้รับการส่งเสริมให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ
4. ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
5. เด็กกลุ่มเสี่ยงที่จะออกจากระบบการศึกษา เด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคัน ได้รับการช่วยเหลือให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวชี้วัด

ที่	ตัวชี้วัด	หน่วยนับ	ค่าเป้าหมาย (ปี)					ระดับ
			2566	2567	2568	2569	2570	
1	อัตราการเข้าเรียนสุทธิตามระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ร้อยละ	70	70	70	70	70	สพฐ.
2	ร้อยละของเด็กออกกลางคัน เด็กตกหล่น กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา หรือได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสม	ร้อยละ	80	85	90	93	95	สพฐ./ สพท./ รร.
3	จำนวนของผู้เรียนที่เป็นผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ได้รับการศึกษาที่เหมาะสม ตามความจำเป็น และศักยภาพ	คน	ไม่น้อยกว่า 2,000,000 คน/ปี	ไม่น้อยกว่า 2,000,000 คน/ปี	ไม่น้อยกว่า 2,000,000 คน/ปี	ไม่น้อยกว่า 2,000,000 คน/ปี	ไม่น้อยกว่า 2,000,000 คน/ปี	สพฐ./ สพท./ รร.
4	จำนวนของผู้เรียนที่เป็นผู้มีความสามารถพิเศษ ได้รับการส่งเสริมศักยภาพที่เหมาะสม	คน	ไม่น้อยกว่า 20,000 คน/ปี	ไม่น้อยกว่า 20,000 คน/ปี	ไม่น้อยกว่า 20,000 คน/ปี	ไม่น้อยกว่า 20,000 คน/ปี	ไม่น้อยกว่า 20,000 คน/ปี	สพฐ./ สพท./ รร.
5	ร้อยละของสถานศึกษา มีการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการรับและให้บริการการศึกษา รวมถึงการส่งต่อผู้เรียนระดับปฐมวัย และการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเป็นระบบ	ร้อยละ	90	93	95	98	100	สพฐ./ สพท.
6	ร้อยละของสถานศึกษา ที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียน	ร้อยละ	70	75	80	80	80	สพฐ./ สพท.

แนวทางการพัฒนา

ที่	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ
● การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน		
1	พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนระดับปฐมวัย และการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นรายบุคคล เป็นฐานข้อมูลในการบริหารจัดการศึกษา รวมทั้งบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อดูแลและป้องกันไม่ให้ผู้เรียนออกจากระบบการศึกษา	สพฐ. (สนผ.)
2	ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของสังคมอย่างต่อเนื่อง ประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และระดมทรัพยากรเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา	สพฐ. (สนก. สนผ. สอ.) / สพท. / รร.
3	ส่งเสริม สนับสนุนให้มีเทคโนโลยีดิจิทัล หรือนวัตกรรม ในการสร้างโอกาสทางการศึกษา ให้ผู้เรียนทุกคน ทุกพื้นที่เข้าถึงการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ	สพฐ. (สทร. สนผ.) / สพท. / รร.
4	พัฒนาระบบสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยบุคคล ครอบครัว (Home School) องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ และสถานประกอบการในศูนย์การเรียนรู้ ตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	สพฐ. (สนผ.) / สพท.
5	พัฒนาระบบแพลตฟอร์มในการส่งต่อ ติดตาม และคั่นนักเรียน เพื่อช่วยเหลือเด็กตกหล่น เด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา หรือได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสม	สพฐ. (สนผ.)
6	กำหนดแนวทาง และกระบวนการในการส่งต่อนักเรียนให้ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น หรือมีทักษะอาชีพในการดำรงชีวิต	สพฐ. (ศป.สพฐ. สนผ.)
7	พัฒนารูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา รวมทั้งกระบวนการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับการพัฒนาศักยภาพของเด็กพิการ	สพฐ. (สศศ.)
● ดูแล ส่งเสริมการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาของผู้เรียน		
8	จัดการศึกษาให้ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ	สพฐ. (ศบศ. สบว. สวก.) / สพท. / รร.
9	สร้างการศึกษาทางเลือกและการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ที่หลากหลายให้กับ ผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษ และกลุ่มเปราะบาง ในการเข้าถึงการศึกษา การเรียนรู้ และมีพื้นฐานการประกอบอาชีพหรือทักษะอาชีพ อย่างเท่าเทียม	สพฐ. (สทร. สนผ. สวก.จต. สวก.) / สพท. / รร.
10	ส่งเสริมเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส มีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีทักษะชีวิต ทักษะวิชาการ และทักษะวิชาชีพ สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นสามารถพึ่งตนเองได้ ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล	สพฐ. (สศศ.)
11	ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมให้มีคุณภาพ และเกิดการบูรณาการอย่างยั่งยืน	สพฐ. (สศศ.) / สพท. / รร.
12	จัดสรรงบประมาณเป็นการเฉพาะสำหรับผู้เรียน เพื่อแก้ไขปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา	สพฐ. (สนผ.)
● เพิ่มโอกาสการเข้าถึงสถานศึกษาที่มีคุณภาพทุกพื้นที่		
13	จัดสรรเงินอุดหนุนและทรัพยากรที่จำเป็น รวมถึงประสานการสนับสนุนทรัพยากร แก่สถานศึกษา ในพื้นที่ลักษณะพิเศษ พื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร และพื้นที่เกาะ เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา	สพฐ. (สนก. สนผ. สบป. สวก.จต.) / สพท.
14	พัฒนาโรงเรียนคุณภาพ และโรงเรียนที่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ (Stand Alone) ให้สามารถเพิ่มโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับประชากรวัยเรียนและผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ	สพฐ. (สนก.) / สพท. / รร.

กลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

เป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์

1. เด็กปฐมวัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีพัฒนาการสมวัย
2. ผู้เรียนทุกช่วงวัยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบ
3. ผู้เรียนทุกช่วงวัยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐาน สอดคล้องกับศักยภาพ ให้เป็นผู้มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21
4. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งจิตวิญญาณความเป็นครู
5. สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. สถานศึกษา สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และมีระบบการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (Assessment for Learning) ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ยึดหยุ่นตอบสนองต่อความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Personalized Learning)

ตัวชี้วัด

ที่	ตัวชี้วัด	หน่วยนับ	ค่าเป้าหมายปี 2570					ระดับ
			2566	2567	2568	2569	2570	
1	ร้อยละของผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21	ร้อยละ	80	80	80	80	80	สพฐ./ สพท./ รร.
2	ร้อยละของสถานศึกษาในสังกัดที่สามารถจัดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมพหุปัญญาของผู้เรียน โดยใช้เครื่องมือคัดกรอง/สำรวจแว่ว/วัดความสามารถความถนัดของผู้เรียน	ร้อยละ	30	35	40	50	60	สพฐ./ สพท.
3	ร้อยละของสถานศึกษาในสังกัด ที่มีหลักสูตรสถานศึกษาที่ยืดหยุ่นตอบสนองต่อความถนัดและความสนใจของผู้เรียน	ร้อยละ	60	70	80	90	100	สพฐ./ สพท.
4	ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และมีการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (Assessment for Learning) ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Personalized Learning)	ร้อยละ	50	55	60	65	70	สพฐ./ สพท.
5	ร้อยละของผู้เรียนปฐมวัยในสังกัดมีพัฒนาการสมวัย ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา	ร้อยละ	80	80	80	80	80	สพฐ./ สพท./ รร.

แนวทางการพัฒนา

ที่	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
● คุณภาพผู้เรียน		
1	จัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีพัฒนาการสมวัย ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา	สพฐ. (สพว. สวก.) / สพท. / รร.
2	ส่งเสริมให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างครบถ้วน เป็นคนดี มีวินัย มีความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวสู่การปฏิบัติ	สพฐ. (ทุกสำนัก) / สพท. / รร.
3	พัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนาหุ้ปัญญารายบุคคล โดยมีเครื่องมือคัดกรอง/สำรวจแวว/วัดความสามารถ ความถนัด สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายตอบสนองความแตกต่างทางปัญญของผู้เรียน โดยครูออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสอดคล้องตามบริบทและวัฒนธรรม คำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลตามความถนัด ความสนใจ ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ	สพฐ. (สวก.) / สพท. / รร.
4	จัดการศึกษาตามขีดความสามารถของผู้เรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความถนัดและศักยภาพของแต่ละบุคคล วางรากฐานการศึกษาเพื่ออาชีพให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ	สพฐ. (สวก.) / สพท. / รร.
5	พัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะและทักษะด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ การคิดขั้นสูง นวัตกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีดิจิทัล และภาษาต่างประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เชื่อมโยงสู่อาชีพและการมีงานทำ มีทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ	สพฐ. (สวก.) / สพท. / รร.
6	ส่งเสริม พัฒนาทักษะด้านดิจิทัลและการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่นำไปสู่ Digital Life & Learning	สพฐ. (สทร.) / สพท. / รร.
7	ส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ด้านเทคโนโลยีมาใช้ในการชีวิตประจำวันและหารายได้ระหว่างเรียน	สพฐ. (สอ.) / สพท. / รร.
8	ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	สพฐ. (สนก.) / สพท. / รร.
● คุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา		
9	ส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และเป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม (Co-creation) ให้กับผู้เรียนในทุกระดับชั้น	สพฐ. (ศนฐ. ศบศ. สนก. สวก.) / สพท. / รร.
10	ส่งเสริม สนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มีจรรยาบรรณ และจิตวิญญาณความเป็นครู	สพฐ. (ศบศ. สพร.) / สพท. / รร.
11	พัฒนาศักยภาพครูในด้านการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (Assessment for Learning) ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Personalized Learning) เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการแบบ Intensive Training การอบรมแบบออนไลน์ (Online Training) การอบรมแบบเรียนรู้ด้วยตนเอง (e-learning) เป็นต้น	สพฐ. (ศนฐ. ศบศ. สทร. สทศ.) / สพท.
● หลักสูตรและอื่น ๆ		
12	พัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษาบนฐานมโนทัศน์ที่หลากหลาย เช่น Career Education , Competency Building , Creative Education	สพฐ. (สวก.) / สพท. / รร.
13	พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ	สพฐ. (สวก.) / สพท. / รร.

ที่	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ
14	พัฒนาระบบคลังข้อสอบมาตรฐานในการประเมินคุณภาพผู้เรียนรอบด้าน เพื่อให้บริการแก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในรูปแบบออนไลน์	สพฐ. (สทศ.) / สพท. / รร.
15	พัฒนาและส่งเสริมวัดกรรมกรศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน และสมรรถนะของผู้เรียน	สพฐ. (สนก.) / สพท. / รร.
16	พัฒนาและส่งเสริมให้มีแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้อัจฉริยะ ที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อการสอนที่มีคุณภาพ และการประเมินและพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Personalized Learning) สำหรับผู้เรียนทุกช่วงวัย	สพฐ. (สทศ.)
17	บูรณาการการศึกษาเพื่อการศึกษาต่อต้านอาชญากรรมและการประกอบอาชญากรรม หรือการมีงานทำตามความต้องการและความถนัดของผู้เรียน	สพฐ. (สวก.) / สพท. / รร.
18	สนับสนุนการปรับปรุงหลักสูตรและการพัฒนาครู สายสามัญ ปฐมวัย การศึกษาพิเศษ การศึกษาตามอัธยาศัย ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ สนับสนุนการพัฒนาระบบและกระบวนการบริหารจัดการกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และระบบการนิเทศการศึกษา และการสอนงานของครูพี่เลี้ยงในสถานศึกษา	สพฐ. (สพร.) / สพท. / รร.
19	ส่งเสริมสนับสนุนศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (HCEC) เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน	สพฐ. (ศบศ.) / สพท. / รร.
20	พัฒนาศึกษานิเทศก์ รูปแบบ วิธีการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21	สพฐ. (ศนฐ.) / ศบศ. สนับสนุน
21	พัฒนาศึกษานิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษาให้มีสมรรถนะในการนิเทศการศึกษา และการพัฒนางานวิชาการ ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และสอดคล้องกับลักษณะงาน และวิธีการพัฒนางานตามมาตรฐานตำแหน่ง	สพฐ. (ศนฐ.) / ศบศ. สนับสนุน

กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา

เป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษามีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการและการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน
3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษามีระบบการจัดสรรทรัพยากร โดยเฉพาะอัตราค่าจ้างและงบประมาณ ที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบท
4. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษามีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบท
5. สถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สถานศึกษาในพื้นที่ลักษณะพิเศษ และโรงเรียนคุณภาพได้รับการพัฒนาประสิทธิภาพ ที่เหมาะสมกับบริบท

ตัวชี้วัด

ที่	ตัวชี้วัด	หน่วยนับ	ค่าเป้าหมาย (ปี)					ระดับ
			2566	2567	2568	2569	2570	
1	ร้อยละของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชน/หน่วยงาน/องค์กร/บุคคลภายนอกในการบริหารจัดการ และการให้บริการการศึกษา	ร้อยละ	80	85	90	95	100	สพฐ./สพท.
2	ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการพัฒนาการบริหารจัดการ และการให้บริการการศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล	ร้อยละ	80	85	90	95	100	สพฐ./สพท.
3	ร้อยละของสถานศึกษาที่มีผลการประกันคุณภาพภายในระดับดีเลิศขึ้นไป	ร้อยละ	76	77	78	79	80	สพฐ./สพท.
4	ร้อยละของโรงเรียนคุณภาพที่มีการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรร่วมกันได้สำเร็จตามเป้าหมาย	ร้อยละ	80	85	90	95	100	สพฐ./สพท.

แนวทางการพัฒนา

ที่	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
● สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษามีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการและการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ		
1	พัฒนาระบบสารสนเทศในหน่วยงานทุกระดับให้มีระบบข้อมูลจัดการและรายงาน (ปพ. Online/ระบบรายงานผลต่อ พระราชบัญญัติอำนาจความสะดวก/พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล/ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการของสถานศึกษา/ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา สถานศึกษา (อาคาร ครูภัณฑ์)/ด้านบุคลากร) และการให้บริการอื่น ๆ)	สพฐ. (สท. สทศ. สน. สนม. สพร.) / สพท. / รร.

ที่	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ
2	พัฒนาระบบพื้นฐานทางเทคโนโลยีให้ครอบคลุมทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (การให้ความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีพื้นฐาน พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะพื้นฐานด้านเทคโนโลยี การใช้โครงข่ายอินเทอร์เน็ต การใช้อุปกรณ์ด้าน ICT และการพัฒนา Software) อย่างคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพสูงสุด	สพฐ. (สทร. สนผ.)
3	สร้าง พัฒนาและส่งเสริมการใช้ระบบบริหารด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดีสำหรับ สถานศึกษาให้เป็นระบบเดียวเพื่อลดภาระงานครู ลดความซ้ำซ้อนของระบบงานและการจัดเก็บข้อมูล	สพฐ. (สทร. สนผ.) / สพท. / รร.
4	จัดหาอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่เหมาะสมในทุกระดับและเพียงพอต่อความต้องการของการดำเนินงาน สนับสนุนงบประมาณด้านเทคโนโลยีแก่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน/ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/สถานศึกษาให้ครบถ้วนโดยวิธีการสนับสนุนจากส่วนราชการ และภาคีเครือข่าย เพื่อรองรับการทำงาน และการจัดการเรียนการสอน	สพฐ. (สทร.)
5	ปรับปรุงระเบียบ กฎหมาย แนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล	สพฐ. (สทร. สน. สนผ.)
● สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา มีระบบการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน		
6	ปรับโครงสร้างองค์กรให้ยืดหยุ่นทันสมัยรองรับการเปลี่ยนแปลง	สพฐ. (กพร.)
7	ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ วิธีการให้มีการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคล	สพฐ. (สน. สพร.)
8	จัดกรอบอัตรากำลังที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานในสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งข้าราชการพลเรือนสามัญ/ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และสายสนับสนุน เช่น พนักงานราชการ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างรายปี (ครูอัตราจ้าง นักการภารโรง ช่างการโรงเรียน พี่เลี้ยงเด็กพิการ) และอื่น ๆ	สพฐ. (สพร.)
9	เสริมสร้างขวัญกำลังใจในความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากร	สพฐ. (สพร.) / สพท. / รร.
10	พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับ Digital Literacy และสมรรถนะครูในทุกด้าน	สพฐ. (ศบศ. สทร. สพร.)
11	พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณธรรม จริยธรรมและการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล	สพฐ. (สนก. สพร.) / สพท.
● สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษามีการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบท		
12	จัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการศึกษาที่เกิดขึ้น โดยจัดสรรงบประมาณในรูปแบบวงเงินรวม (Block Grant)	สพฐ. (สนผ.)
13	ปรับเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวผู้เรียนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน	สพฐ. (สนผ. สวก.)
14	ปรับจำนวนเงินขั้นต้นและจัดสรรให้แก่สถานศึกษาเพื่อการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน	สพฐ. (สนผ.)
● สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษามีการพัฒนา ระบบการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม ที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบท		
15	ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาทั้งในและนอกสังกัด เพื่อบูรณาการการใช้ทรัพยากร ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้พื้นที่ เป็นฐานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ โดยนำเทคโนโลยี เข้ามานับสนุน	สพฐ. (สศส. สนผ. สอ.) / สพท. / รร.
16	ส่งเสริมทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สนับสนุนทรัพยากร (มาตรการทางภาษี บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก)	สพฐ. (สศส. สนก. สพร. สอ.) / สพท. / รร.
17	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ การบริหารจัดการศึกษาจากภาคส่วนต่าง ๆ	สพฐ. (สศผ.) / สพท. / รร.

ที่	แนวทางการพัฒนา	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ
18	บูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานในการจัดการศึกษา (Open Data/Data Catalog) ทั้งในและนอกสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	สพฐ. (สทร. สนผ.)
● สถานศึกษาในพื้นที่ลักษณะพิเศษ ได้รับการพัฒนาประสิทธิภาพ ที่เหมาะสมกับบริบท		
19	ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาในพื้นที่ลักษณะพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาการจัดการศึกษาที่เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่	สพฐ. (สนผ. สบน. สพก.จชต. สมป.) / สพท. ในพื้นที่
20	บูรณาการการบริหารจัดการทุกภาคส่วนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างต่อเนื่องในการจัดการศึกษา	สพฐ. (ทุกสำนัก) / สพท. / รร.
21	ขยายผลนวัตกรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาจากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสู่พื้นที่อื่น ๆ	สพฐ. (สนก. สบน.)
● สถานศึกษาอื่น ๆ		
22	พัฒนาสถานศึกษาในสังกัดให้มีคุณภาพ ยั่งยืน สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยเฉพาะ โรงเรียนคุณภาพประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โรงเรียนที่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ (Stand Alone) สถานศึกษาตามโครงการพระราชดำริ	สพฐ. (สทศ. สนก.) / สพท. / รร.

ส่วนที่ 3 การขับเคลื่อนแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ

แนวทางการบริหารแผนสู่การปฏิบัติ

แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 - 2570 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางการจัดทำแผน ของหน่วยงานที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตอบสนองความเปลี่ยนแปลงโดยมีเป้าหมายในปี พ.ศ. 2570 โดยเชื่อมโยงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 และเพื่อให้การบริหารแผนสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดที่สอดคล้องกับเป้าหมายการให้บริการทางการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเสนอแนวทางในการบริหารแผนสู่การปฏิบัติ ดังนี้

1. สร้างการรับรู้และความเข้าใจให้กับผู้บริหารและบุคลากรในหน่วยงานทุกระดับ ในความเป็นมาและความเชื่อมโยงของแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 - 2570 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับนโยบายและแผนที่สำคัญอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจในทิศทางเดียวกัน
2. เน้นย้ำให้ผู้บริหารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในส่วนกลางและระดับเขตพื้นที่การศึกษาให้ความสำคัญในการพิจารณาแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 - 2570 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดนโยบาย แผน และกรอบแนวทางในการดำเนินงานของหน่วยงาน
3. จัดทำแผนปฏิบัติราชการปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 - 2570 ของหน่วยงาน ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 - 2570 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบาย มาตรการและโครงการที่เป็นรูปธรรม สำหรับการดำเนินงานในแต่ละปีงบประมาณ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 - 2570
4. กำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการปฏิบัติงาน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามแผนที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ

ทั้งนี้ แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับนี้ ได้กำหนดเป้าหมายภาพรวมและตัวชี้วัดปลายทางในปี 2570 มีจำนวนตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย ที่หน่วยงานในสังกัด สามารถนำไปกำหนดแผนปฏิบัติการในการขับเคลื่อนให้เหมาะสมในแต่ละปี และสามารถนำแนวทางพัฒนาที่กำหนดไว้ ไปเลือกปรับใช้ตามบริบทของหน่วยงาน เพื่อให้บรรลุค่าเป้าหมายภายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2570 ต่อไป

เงื่อนไขความสำเร็จ

แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 - 2570 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเงื่อนไขความสำเร็จ ดังนี้

1. ความต่อเนื่องด้านนโยบายทุกระดับ
2. หน่วยงานทุกระดับมีแผนและกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าว โดยมีการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด ผู้รับผิดชอบ และกำหนดเวลาที่เหมาะสม
3. การได้รับการสนับสนุนทรัพยากรด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และบริหารจัดการอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมภารกิจ และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการสนับสนุนทรัพยากรดังกล่าว

4. การดำเนินการของหน่วยงานทุกระดับเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้หน่วยงาน องค์กร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยผู้บริหารทุกระดับต้องให้ความสำคัญในการบริหารจัดการ การติดตาม การประเมินผล โดยมุ่งเน้นผลลัพธ์ของงานและการทำงานแบบมีส่วนร่วมที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผ่านระบบการติดตาม ประเมินผลที่ทันสมัย โดยใช้เทคโนโลยี

5. การสร้างและประสานเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเป็นระบบทั้งหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน องค์กรอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนและขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีผู้รับผิดชอบการสร้างและประสานเครือข่ายความร่วมมือที่ชัดเจน

6. หน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการตามบทบาท ดังนี้

6.1 ส่วนกลาง รวมถึงสำนักต่าง ๆ ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการหรือแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังกล่าว

6.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าว ไปพิจารณาจัดทำหรือปรับเปลี่ยนแผนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และแผนอื่น ๆ

6.3 สถานศึกษา นำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าว ไปพิจารณาจัดทำหรือปรับเปลี่ยนแผนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และแผนอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับแผนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ภาคผนวก

**ชื่อย่อสำนัก/ศูนย์/หน่วยงานเทียบเท่า
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

ชื่อย่อ	ชื่อเต็ม
กพร.	กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
ตสน.	กลุ่มตรวจสอบภายใน
ศนฐ.	หน่วยศึกษานิเทศก์
ศบศ.	ศูนย์บริหารงานการพัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ
ศป.สพฐ.	ศูนย์ความปลอดภัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สกก.	สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน
สคส.	สำนักการคลังและสินทรัพย์
สตผ.	สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สทร.	สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน
สทศ.	สำนักทดสอบทางการศึกษา
สน.	สำนักนิติการ
สนก.	สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา
สบน.	สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
สบว.	สำนักบริหารงานความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา
สนผ.	สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สพก.จชต.	สำนักพัฒนาการศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้
สพร.	สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ
สมป.	สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย
สวก.	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สศศ.	สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
สอ.	สำนักอำนวยการ
สกว.	สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

กฎหมาย ระเบียบ และแผนที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน 2560 ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีบทบัญญัติไว้ใน มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคที่หนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ การดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดคำนิยามการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาระดับก่อนอุดมศึกษา และกำหนดในมาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

การศึกษาสำหรับคนพิการ ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 28/2559 เรื่องให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ได้กำหนดนิยามการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี เป็นการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา (อนุบาล) (ถ้ามี) ระดับประถมศึกษา จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.3) หรือเทียบเท่า และให้หมายรวมถึงการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาสงเคราะห์

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้รัฐมียุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดให้หน่วยงานรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 โดยมีวิสัยทัศน์คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ประกอบด้วย ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ และประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ การพัฒนาประเทศในช่วงเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ 6 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการภาครัฐ

เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและในทุกช่วงวัยสามารถได้รับการพัฒนาและยกระดับได้เต็มศักยภาพและเหมาะสม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนา ที่ให้ความสำคัญที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของพัฒนาทุนมนุษย์ ปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างครอบคลุม ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญทั้งในส่วนของปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม เพื่อให้คนมีความดีอยู่ใน “วิถี” การดำเนินชีวิต และมีจิตสำนึกร่วมในการสร้างสังคมที่น่าอยู่ และมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉม ในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถก้าวกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่อง แม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว รวมถึงความตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย ตลอดจนพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท

เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ สามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการกำหนดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติขึ้นเพื่อให้เห็นกรอบแนวทางในการดำเนินการที่ชัดเจนขึ้น

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นแผนระดับสองที่จัดทำไว้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยจะมีผลผูกพันต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณจะต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ความมั่นคง 2) การต่างประเทศ 3) การพัฒนาการเกษตร 4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต 5) การท่องเที่ยว 6) การพัฒนาพื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ 7) โครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล 8) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมยุคใหม่ 9) เศรษฐกิจพิเศษ 10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม 11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต 12) การพัฒนาการเรียนรู้ 13) การสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี 14) ศักยภาพการกีฬา 15) พลังทางสังคม 16) เศรษฐกิจฐานราก 17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม 18) การเติบโตอย่างยั่งยืน 19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ 20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ 21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ 22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และ 23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม โดยมีแผนแม่บทที่กระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้ดำเนินการ 2 แผนแม่บท ดังนี้

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ได้กำหนดแผนย่อยไว้ 5 แผนย่อย เพื่อพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เต็มศักยภาพและเหมาะสม ดังนี้ 1) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ 2) การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย 3) การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น 4) การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน 5) การส่งเสริมศักยภาพวัยผู้สูงอายุ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานสนับสนุน แผนแม่บทดังกล่าว โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีความเกี่ยวข้องกับแผนแม่บทย่อยที่ 2) และ 3)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่องแม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว ควบคู่กับการส่งเสริมการพัฒนาคนไทยตามพหุปัญญาให้เต็มตามศักยภาพ รวมถึงการสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง โดยประกอบด้วย 2 แผนย่อย ดังนี้ 1) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และ 2) การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย โดยกระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการแผนแม่บทดังกล่าว ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและปัจจัยภายใต้แผนแม่บทดังกล่าวทุกองค์ประกอบ

แผนการปฏิรูปประเทศ

แผนการปฏิรูปประเทศ เป็นแผนระดับสองที่จัดทำขึ้นเพื่อกำหนดกลไก วิธีการ และขั้นตอนการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ โดยการปฏิรูปประเทศต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคี สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกัน เพื่อจัดความเหลื่อมล้ำ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ การปฏิรูปประเทศต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งแผนการปฏิรูปประเทศประกอบด้วย 12 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเมือง 2) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน 3) ด้านกฎหมาย 4) ด้านกระบวนการยุติธรรม 5) ด้านเศรษฐกิจ 6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 7) ด้านสาธารณสุข 8) ด้านสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ 9) ด้านสังคม 10) ด้านพลังงาน 11) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ 12) ด้านการศึกษา โดยแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา มีแผนงานเพื่อการปฏิรูป 5 เรื่อง ได้แก่ 1) การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย 2) การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 3) การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน 4) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและระบบอื่น ๆ ที่เน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ นำไปสู่การจ้างงานและการสร้างงาน 5) การปฏิรูปบทบาทการวิจัยและระบบธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยออกจากกับดักรายได้ปานกลางอย่างยั่งยืน

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 258 จ. โดยสรุปได้บัญญัติให้มีการดำเนินการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ครอบคลุมให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครูให้มีการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัดและปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ ทั้งนี้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 261 กำหนดให้การปฏิรูปตามมาตรา 258 จ. ด้านการศึกษามีคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระ คณะหนึ่งที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง ดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป

นอกจากนี้ การปฏิรูปการศึกษายังเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปประเทศเพื่อสนับสนุนการบรรลุตามยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดไว้ในด้านต่าง ๆ เนื่องด้วยการศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ ดังนั้นแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสนับสนุนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม และด้านขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้

ปัญหาและความท้าทายที่สำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ปัญหาของระบบการศึกษาของไทยมีความซับซ้อนสูง คุณภาพของการศึกษาต่ำ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูง ปัญหาของระบบการศึกษาเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การใช้ทรัพยากรทางการศึกษา ยังไม่มีประสิทธิภาพ การกำกับดูแลและการบริหารจัดการระบบการศึกษาของภาครัฐในด้านธรรมาภิบาล

เป็นอุปสรรคสำคัญที่บั่นทอนประสิทธิผลของการนำประเด็นการปฏิรูปการศึกษาสู่การปฏิบัติ รวมถึงบริบทของประเทศและของโลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

จากปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษาของไทยที่ได้วิเคราะห์ไว้ในข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปการศึกษาจากหน่วยงานต่าง ๆ ข้อเสนอจากการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะในภูมิภาคต่าง ๆ เวกีทางวิชาการมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ทำให้แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิรูป 4 ด้าน 1) ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (Enhance Quality of Education) 2) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Reduce Disparity in Education) 3) มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (Leverage Excellence and Competitiveness) 4) ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล (Improve Efficiency, Agility and Good Governance) โดยได้กำหนดแผนงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา 7 เรื่อง 1) การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และกฎหมายลำดับรอง 2) การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน 3) การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 4) การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครู และอาจารย์ 5) การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 6) การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา 7) การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform)

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง)

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ฉบับปรับปรุง มุ่งเน้นกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคการศึกษาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและประชาชน อย่างมีนัยสำคัญ 5 กิจกรรม โดยพิจารณาความเชื่อมโยงกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2562 ซึ่งหน่วยงานรับผิดชอบได้ขับเคลื่อนการดำเนินการบางกิจกรรมไปแล้ว โดยในแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาฉบับเดิมที่กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูปไว้ 7 เรื่อง ซึ่งมีสถานะบรรลุเป้าหมายประจำปี 2563 ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย 3 เรื่อง และอยู่ในระดับที่มีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย 4 เรื่อง นั้น ได้นำมาดำเนินการต่อเนื่องในแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ผ่านกิจกรรม Big Rock จำนวน 6 เรื่องและประเด็นปฏิรูปและอีก 1 เรื่องและประเด็นปฏิรูป เป็นกิจกรรมที่มีส่วนร่วมสนับสนุนการขับเคลื่อนกิจกรรม Big Rock ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ กิจกรรมปฏิรูป 5 กิจกรรมที่กำหนดใหม่และแผนงานเดิมยังมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และมุ่งสู่ความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ประกอบด้วย 1) การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย 2) การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 3) การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน 4) การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและระบบอื่น ๆ ที่เน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบนำไปสู่การจ้างงานและการสร้างงาน 5) การปฏิรูปบทบาทการวิจัยและระบบธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยออกจากกับดักรายได้ปานกลางอย่างยั่งยืน

(ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) เป็นแผนระดับสอง ซึ่งเป็นแผนที่จัดทำโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายของรัฐบาล และสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและโลก รวมถึงมีความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศในระยะยาวที่จะช่วยสนับสนุนให้การพัฒนาประเทศได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนบนเป้าหมายร่วมที่ชัดเจน และยังเอื้อประโยชน์ต่อการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลความสำเร็จของแผน เพื่อนำมาปรับปรุงกระบวนการและวิธีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่มุ่งหวังได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ประกอบด้วย 13 หมวดหมาย ได้แก่ หมวดหมายที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง หมวดหมายที่ 2 ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน หมวดหมายที่ 3 ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก หมวดหมายที่ 4 ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง หมวดหมายที่ 5 ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค หมวดหมายที่ 6 ไทยเป็นฐานการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะที่สำคัญของโลก หมวดหมายที่ 7 ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ หมวดหมายที่ 8 ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน หมวดหมายที่ 9 ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอเหมาะสม หมวดหมายที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ หมวดหมายที่ 11 ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หมวดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และหมวดหมายที่ 13 ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน โดยหมวดหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานมากที่สุด นั่นคือ หมวดหมายที่ 12 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

หมวดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต

หมวดหมายที่ 12 มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ในประเด็นเป้าหมาย ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น 2) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในประเด็นเป้าหมาย คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และสังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต และ 3) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในประเด็นเป้าหมาย สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ และกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ

หมวดหมายที่ 12 มุ่งตอบสนองเป้าหมายหลักของแผน 2 เป้าหมาย ได้แก่ 1) การพัฒนาคนสำหรับยุคใหม่ โดยการพัฒนาคอนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ การพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูงสอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิต เป้าหมาย สามารถสร้างงานอนาคต และสร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะที่มีความสามารถในการสร้างและใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม 2) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งการพัฒนาระบบนิเวศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาปกติ โดยมีเป้าหมายระดับหมวดหมายและตัวชี้วัด ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

เป้าหมายที่ 1 คนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกช่วงวัย มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ มีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉับพลันของโลก สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข

ตัวชี้วัดที่ 1.1 ดัชนีพัฒนาการเด็กสมวัย เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 88 ณ สิ้นสุดแผน ฯ

ตัวชี้วัดที่ 1.2 ร้อยละของนักเรียนที่มีสมรรถนะไม่ถึงระดับพื้นฐานของทั้ง 3 วิชา ในแต่ละกลุ่มโรงเรียน ลดลงร้อยละ 8 เมื่อสิ้นสุดแผน ฯ

ตัวชี้วัดที่ 1.3 ทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 เมื่อสิ้นสุดแผน ฯ

เป้าหมายที่ 2 กำลังคนมีสมรรถนะสูง สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย และสามารถสร้างงานอนาคต

ตัวชี้วัดที่ 2.1 ดัชนีความสามารถในการแข่งขันของสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Form : WEF) 6 ด้านทักษะ คะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 เมื่อสิ้นสุดแผน ฯ

เป้าหมายที่ 3 ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตัวชี้วัดที่ 3.2 กลุ่มประชากรอายุ 15 - 24 ปี ที่ไม่ได้เรียน ไม่ได้ทำงาน หรือไม่ได้ฝึกอบรม ไม่เกินร้อยละ 5 เมื่อสิ้นสุดแผน ฯ

กลยุทธ์การพัฒนา (เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยในทุกมิติ

กลยุทธ์ย่อยที่ 1.1 พัฒนาเด็กช่วงตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัยให้มีพัฒนาการรอบด้าน มีอุปนิสัยที่ดี โดยการเตรียมความพร้อมพ่อแม่ผู้ปกครองและสร้างกลไกประสานความร่วมมือ เพื่อดูแลหญิงตั้งครรภ์ให้ได้รับบริการที่มีคุณภาพ และดูแลเด็กให้มีพัฒนาการสมวัย ตั้งแต่อายุในครรภ์จนถึง 6 ปี **การพัฒนาครูและผู้ดูแลเด็กปฐมวัยให้มีความรู้และทักษะการดูแลที่เพียงพอ** มีจิตวิทยาการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย สามารถทำงานร่วมกับพ่อแม่ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการสมวัยตามหลักการพัฒนาสมองและกระบวนการเรียนรู้แก่เด็ก ควบคู่กับการพัฒนาการด้านร่างกาย สาธารณสุข และโภชนาการ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีอย่างรอบด้านก่อนเข้าสู่วัยเรียน **การยกระดับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ได้มาตรฐาน** และจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการดำเนินงาน เพื่อให้เป็นกลไกการพัฒนาเด็กปฐมวัยรายพื้นที่ที่มีคุณภาพ **การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการดูแลปกป้องเด็กปฐมวัย** ให้มีพัฒนาการที่รอบด้าน สติปัญญาสมวัย โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน รวมถึงพัฒนาระบบสารสนเทศ ได้กรายบุคคลเพื่อการส่งต่อไปยังสถานศึกษาและการพัฒนาที่ต่อเนื่อง

กลยุทธ์ย่อยที่ 1.2 พัฒนาผู้เรียนระดับพื้นฐานให้มีความตระหนักรู้ในตนเอง มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ การดำรงชีวิตและการทำงาน โดย การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะและขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ การยกระดับการผลิตและพัฒนาครูทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ การปรับปรุงระบบวัดและประเมินผู้เรียนให้มีความหลากหลายตามสภาพจริง ตลอดจนมีการประเมินการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล **การพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้** โดย 1) การแก้ไขภาวะการถดถอยของความรู้ในวัยเรียน โดยสถานศึกษาพัฒนาแนวปฏิบัติและระบบสนับสนุนที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน และการเรียนรู้ที่บ้านในสถานการณ์ฉุกเฉิน 2) การพัฒนาระบบแนะแนวให้มีประสิทธิภาพ โดยพัฒนาครูและผู้ประกอบอาชีพแนะแนวให้สามารถร่วมวางแผนเส้นทางการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตของผู้เรียนได้ตามความสนใจ ความถนัด 3) พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยของผู้เรียนทุกคน โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียน ถึงแนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขบนหลักของการเคารพ ความหลากหลายทั้งทางความคิด มุมมองของคนระหว่างรุ่น และอัตลักษณ์ส่วนบุคคลเพื่อการวางอนาคต ในการพัฒนาประเทศร่วมกัน การส่งเสริมการเรียนรู้วิชาชีวิตในโรงเรียน และมีแนวปฏิบัติในการคุ้มครอง สวัสดิภาพของผู้เรียน

โดยเฉพาะจากการถูกกระทำโดยวิธีรุนแรงทั้งกาย วาจา และการกลั่นแกล้ง 4) การปรับปรุงระบบการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ และอยู่บนหลักความเสมอภาคและเป็นธรรม รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและดิจิทัลให้มีความครอบคลุมในทุกพื้นที่ 5) การกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษาและเพิ่มบทบาทของภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการจัดการศึกษา โดยปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ที่เอื้อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารด้านการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร รวมทั้งขับเคลื่อนการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาตามบริบทของโรงเรียนและพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคมในการจัดการเรียนรู้ และการร่วมลงทุนเพื่อการศึกษา 6) การส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษ โดยพัฒนาระบบเสาะหาและกลไกการบริหารจัดการและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษตามแนวคิดพหุปัญญาอย่างเป็นระบบ อาทิ การสนับสนุนทุนการศึกษาต่อ ฝึกประสบการณ์ทำงานวิจัยในองค์กรชั้นนำ ตลอดจนส่งเสริมการทำงานที่ใช้ความสามารถพิเศษอย่างเต็มศักยภาพ 7) ผู้มีความต้องการพิเศษได้รับโอกาสและเข้าถึงการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยสถานศึกษาจัดการศึกษาที่หลากหลายและเหมาะสมเฉพาะกลุ่ม ให้เป็นทางเลือกแก่ผู้เรียนเพื่อยุติการออกกลางคัน และพัฒนากลไกสนับสนุนรวมถึงการปรับกฎระเบียบให้เอื้อต่อภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรในการดูแลกลุ่มผู้มีความต้องการพิเศษ อาทิ การวางแนวทางให้เอกชนสามารถจัดตั้งสถานฝึกอบรมหรือมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาผู้ต้องคำพิพากษา

กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง

กลยุทธ์ย่อยที่ 2.1 พัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย และสามารถสร้างงานอนาคต โดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนบูรณาการและเชื่อมโยงความร่วมมือด้านการศึกษาฝึกอบรม และร่วมจัดการเรียนรู้ตามโลกสมัยใหม่ที่ครอบคลุมทั้งความสามารถในงาน ทักษะในการใช้ชีวิต สมรรถนะดิจิทัลเพื่อการประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตประจำวัน และการใช้สิทธิในการเข้าถึงบริการพื้นฐานภาครัฐและสินค้าบริการได้อย่างเท่าทัน การแก้ปัญหา การมีแนวคิดของผู้ประกอบการ รวมถึงความสามารถในการบริหารตัวเอง และการบริหารคนเพื่อนำทักษะของสมาชิกทีมที่หลากหลายมาประสานพลังรวมกัน ในการปฏิบัติงานได้อย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งกำหนดมาตรการจูงใจและกลไกการสนับสนุนการฝึกอบรมและร่วมจัดการเรียนรู้ **พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการวางแผนและพัฒนากำลังคน** ทั้งข้อมูลอุปสงค์ อุปทานของแรงงาน และการเชื่อมโยงกับสมรรถนะตลอดห่วงโซการผลิต และห่วงโซ่คุณค่าตามรายอุตสาหกรรมของการผลิตและบริการเป้าหมาย รวมถึงการเชื่อมโยงระบบสมรรถนะกับค่าจ้าง กำหนดมาตรการในการผลิตกำลังคนแบบเร่งด่วน โดยจัดการศึกษารูปแบบจำลองในสาขาที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ อาทิ ด้านปัญญาประดิษฐ์ และด้านการวิเคราะห์ข้อมูล

กลยุทธ์ที่ 3 การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กลยุทธ์ย่อยที่ 3.1 พัฒนาระบบนิเวศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยส่งเสริมให้ภาคส่วนต่าง ๆ สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยกำหนดมาตรการจูงใจที่เหมาะสมเพื่อให้สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคเอกชนโดยเฉพาะผู้ประกอบการ startup สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีสาระที่ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่ม ครอบคลุมทุกพื้นที่ เข้าถึงได้ง่ายทั้งพื้นที่กายภาพ และพื้นที่เสมือนจริง **สร้างสื่อการเรียนรู้ที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง** โดยการสร้างสื่อที่ใช้ภาษาถิ่นเพื่อให้ประชาชนที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาหลักเข้าถึงได้ สื่อทางเลือกสำหรับผู้พิการทางสายตาและผู้พิการทางการได้ยิน รวมถึงสนับสนุนกลุ่มประชากรที่มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจให้เข้าถึงสื่อในราคาที่เข้าถึงได้ **การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต ของประเทศให้เกิดขึ้น** อย่างเป็นรูปธรรม ที่สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภททั้งในระบบสายสามัญ สายอาชีพ

การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ตั้งแต่มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา และนอกระบบ เพื่อสร้างความคล่องตัว และเปิดทางเลือกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนทุกระดับ กำหนดมาตรการจูงใจให้ประชาชนพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยจัดให้มีแหล่งเงินทุนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต อาทิ การพัฒนาเครดิตการฝึกอบรมสำหรับคนทุกกลุ่ม การจัดสรรสิทธิพิเศษในการเข้ารับบริการฝึกอบรม การเข้าชมแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ส่งเสริมให้เอกชนที่ผลิตนวัตกรรมทางการศึกษา จัดทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร โดยกำหนดเงื่อนไขการใช้ผลิตภัณฑ์โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

กลยุทธ์ย่อยที่ 3.2 พัฒนาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาปกติ โดยจัดทำข้อมูลและส่งเสริมการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลายของกลุ่มเป้าหมายเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายในอนาคตของตนเอง และสามารถเทียบโอนประสบการณ์ได้ ทั้งนี้ ให้มีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในทุกระดับให้มีความเข้าใจและมีสมรรถนะในการพัฒนาผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษที่มีความต้องการที่ซับซ้อน

(ร่าง) นโยบายและแผนแห่งชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2566 - 2570

เป็นแผนระดับที่ 2 อีกแผนหนึ่ง รองยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง จัดทำเพื่อเป็นกรอบทิศทางในการป้องกัน แจ่งเตือน แก้ไข ระวังภัยภัยคุกคาม เพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติและรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งมีได้จำกัดเฉพาะความมั่นคงของรัฐ แต่รวมถึงความมั่นคงของมนุษย์และการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งทวีปเอเชียและพหุภาคี ซึ่ง (ร่าง) นโยบายและแผนแห่งชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ เสนอร่างโดยสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และได้กำหนดให้มีหมวดประเด็น 2 หมวดประเด็น คือ หมวดประเด็นความมั่นคง ซึ่งประกอบด้วย 13 นโยบายและแผนความมั่นคง ได้แก่ 1) การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ 2) การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติและการพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ 3) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติในพื้นที่ชายแดน 4) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล 5) การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 6) การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง 7) การป้องกันและแก้ไขปัญหายาการค้ามนุษย์ 8) การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด 9) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 10) การป้องกันและแก้ไขปัญหาคาความมั่นคงทางไซเบอร์ 11) การป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการก่อการร้าย 12) การสร้างดุลยภาพระหว่างประเทศ 13) การบริหารจัดการความเสี่ยงโรคติดต่ออุบัติใหม่ และหมวดประเด็นศักยภาพความมั่นคง ประกอบด้วย 4 นโยบายและแผนความมั่นคง ได้แก่ 14) การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมแห่งชาติ และบริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติ 15) การพัฒนาระบบข่าวกรองแห่งชาติ 16) การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง 17) การเสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579

เป็นแผนยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาระยะยาว โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาประเทศเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้นำไปเป็นกรอบและแนวทางการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับพลเมืองทุกช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต ภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งความเป็นพลวัต เพื่อให้ประเทศไทยสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งภายใต้กรอบแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดสาระสำคัญสำหรับบรรลุปเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาใน 5 ประการ ได้แก่ การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา (Access) ความเท่าเทียมทางการศึกษา (Equity) คุณภาพการศึกษา

(Quality) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และตอบโจทย์บริบทเปลี่ยนแปลง (Relevancy) ในระยะ 20 ปีข้างหน้า และมียุทธศาสตร์ 6 ประการ คือ 1) การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคม และประเทศชาติ 2) การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 3) การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 4) การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา 5) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 6) การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้กำหนดประเด็นการพัฒนาไว้ 23 ประเด็น มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยเฉพาะ คือ ประเด็นที่ 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต และประเด็นที่ 12 การพัฒนาการเรียนรู้

แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564 - 2570

ช่วงปฐมวัย เป็นช่วงอายุที่ให้ผลของการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุดต่อการวางรากฐานของชีวิต คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564 เพื่อให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้านเต็มตามศักยภาพ เป็นพื้นฐานของความเป็นพลเมืองคุณภาพ ซึ่งมียุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย 7 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การจัดและให้บริการแก่เด็กปฐมวัย 2) การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย 3) การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการให้บริการพัฒนาเด็กปฐมวัย 4) การพัฒนาระบบกลไกการบูรณาการสารสนเทศเด็กปฐมวัยและการนำไปใช้ประโยชน์ 5) การจัดทำและปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ ที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัยและการดำเนินการตามกฎหมาย 6) การวิจัยพัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ 7) การบริหารจัดการ การสร้างกลไกการประสานการดำเนินงานและการติดตามผล โดยภายใต้กลยุทธ์ประกอบด้วยเป้าประสงค์และมาตรการต่าง ๆ

นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ใน 7 เรื่อง ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย โดยเร่งสร้างความปลอดภัยให้สถานศึกษา ป้องกันสถานศึกษาจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่ และอื่น ๆ เร่งปลูกฝังทัศนคติ พฤติกรรม และองค์ความรู้บูรณาการในกระบวนการจัดการเรียนรู้ เสริมสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม เร่งพัฒนาบทบาทและภารกิจของหน่วยงานด้านความปลอดภัย ให้คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ 2) การยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษานำหลักสูตรฐานสมรรถนะ ไปสู่การปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ จัดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง พัฒนาและบูรณาการกระบวนการจัดการเรียนรู้และวัดประเมินผลฐานสมรรถนะ พัฒนาทักษะดิจิทัลและภาษาคอมพิวเตอร์ พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และศีลธรรม จัดการเรียนรู้ตามความสนใจรายบุคคลของผู้เรียน ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มที่หลากหลาย ส่งเสริมการให้ความรู้และทักษะด้านการเงินและการออมให้กับผู้เรียน ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้มีการนำผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 3) การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัย โดยพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล ส่งเสริมสนับสนุนเด็กปฐมวัยที่มีอายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปทุกคนเข้าสู่ระบบการศึกษาเพื่อรับการพัฒนาอย่างรอบด้าน มีคุณภาพ พัฒนาข้อมูลและทางเลือกที่หลากหลายให้กับผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษ และกลุ่มเปราะบาง รวมทั้งกลุ่ม NEETs ในการเข้าถึงการศึกษา การเรียนรู้ และการฝึกอาชีพอย่างเท่าเทียม 4) การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยพัฒนาสมรรถนะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ โดยการ Re-skill Up-skill และ New skill 5) การส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษา และบุคลากรสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

โดยส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการ พัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลตามกรอบระดับ สมรรถนะดิจิทัล สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาครูให้มีความพร้อมด้านวิชาการ และทักษะการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ รวมทั้งให้เป็นผู้วางแผนเส้นทางการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตของผู้เรียนได้ตามความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคล พัฒนาขีดความสามารถของข้าราชการพลเรือนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต

6) การพัฒนาระบบราชการและการบริการภาครัฐยุคดิจิทัล โดยขับเคลื่อนการพัฒนาระบบราชการ 4.0 ด้วยนวัตกรรม และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน การเชื่อมโยงและการแบ่งปันข้อมูล การส่งเสริมความร่วมมือ บูรณาการกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก ปรับปรุงประสิทธิภาพของเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถใช้งานเครือข่ายสื่อสารข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ทุกอุปกรณ์และทุกช่องทาง ปรับปรุงระบบการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา โดยยึดหลักความจำเป็นและใช้พื้นที่เป็นฐาน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในระบบการคัดเลือกข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในตำแหน่งและสายงานต่าง ๆ ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของส่วนราชการให้เป็นไปตามกลไกการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ และ 7) การขับเคลื่อนกฎหมายการศึกษา และแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยเร่งรัดการดำเนินการจัดทำกฎหมายลำดับรองและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อรองรับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติควบคู่กับการสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักถึงนโยบายด้านการศึกษา ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายอย่างยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในทุกด้าน ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเกิดผลสัมฤทธิ์และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 และแผนอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความปลอดภัย ด้านโอกาส ด้านคุณภาพ และด้านประสิทธิภาพ และกำหนดจุดเน้นใน 9 เรื่อง ดังนี้

นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

1. ด้านความปลอดภัย

1.1 พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยของผู้เรียนทุกคน พร้อมเสริมสร้างระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยอย่างเข้มข้น ให้กับผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา จากโรคภัยต่าง ๆ ภัยพิบัติ และภัยคุกคามทุกรูปแบบ

1.2 ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1.3 สร้างภูมิคุ้มกัน การรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยี ในการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และชีวิตวิถีปกติต่อไป (Next Normal)

2. ด้านโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

2.1 ส่งเสริม สนับสนุน ให้เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 3 - 6 ปีทุกคน เข้าสู่ระบบการศึกษาสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการดูแลปกป้อง เพื่อให้มีพัฒนาการครบทุกด้าน โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2 จัดการศึกษาให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เข้าถึงโอกาส ความเสมอภาค และได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะสำหรับการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพในอนาคตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ

2.3 จัดการศึกษาให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เข้าถึงโอกาส ความเสมอภาค และได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2.4 ส่งเสริมเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส ให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและจัดหาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้ การฝึกอาชีพ เพื่อให้ทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถพึ่งตนเองได้

2.5 พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นรายบุคคล เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการบริหารจัดการศึกษา โดยเฉพาะการดูแลและป้องกันไม่ให้นักเรียนออกจากระบบการศึกษา และช่วยเหลือเด็กตกหล่น เด็กออกกลางคัน ให้กลับเข้าสู่ระบบ

3. ด้านคุณภาพ

3.1 ส่งเสริม สนับสนุน สถานศึกษาที่มีความพร้อม ให้นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เน้นสมรรถนะไปใช้ตามศักยภาพของสถานศึกษา ให้สามารถออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมกับความต้องการ และบริบท

3.2 พัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่เหมาะสมตามช่วงวัย สามารถจัดการตนเอง มีการคิดขั้นสูง มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถจัดระบบและกระบวนการทำงานของตนเองและร่วมกับผู้อื่น โดยใช้การรวมพลังทำงานเป็นทีม เป็นพลเมืองที่ดี มีศีลธรรม และอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน รวมทั้งมีความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3.3 จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 นำไปสู่การมีอาชีพ มีงานทำ และส่งเสริมความเป็นเลิศของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

3.4 ส่งเสริม และพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลคุณภาพผู้เรียน ให้ควบคู่การเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้และสมรรถนะของผู้เรียนเป็นรายบุคคล รวมทั้งส่งเสริมการนำระบบธนาคารหน่วยกิต มาใช้ในการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เรียนในสถานศึกษา

3.5 พัฒนา ส่งเสริม ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งบุคลากรสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานตำแหน่ง และมาตรฐานวิชาชีพ

4. ด้านประสิทธิภาพ

4.1 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา โดยการกระจายอำนาจและใช้พื้นที่เป็นฐาน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหลักธรรมาภิบาล

4.2 นำเทคโนโลยีดิจิทัลและการจัดการฐานข้อมูล มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการเรียนรู้ของผู้เรียน

4.3 ส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาโรงเรียนคุณภาพ ใช้พื้นที่เป็นฐาน ใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อนบริหารจัดการโดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน และแสวงหาการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

4.4 ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะโรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ และโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

4.5 เพิ่มประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และปรับกระบวนการนิเทศติดตาม และประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และชีวิตวิถีปกติต่อไป (Next Normal)

จุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

จุดเน้นที่ 1 เร่งแก้ปัญหากลุ่มผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา พัฒนาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss Recovery) ให้กับผู้เรียนทุกระดับ รวมทั้งลดความเครียดและสุขภาพจิตของผู้เรียน

จุดเน้นที่ 2 เสริมสร้างระบบและกลไกในการดูแล ความปลอดภัยนักเรียน ด้วยระบบมาตรฐาน ความปลอดภัยกระทรวงศึกษาธิการ (MOE Safety Platform)

จุดเน้นที่ 3 ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 3 - 6 ปี และผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้าถึงโอกาสทางการศึกษา และป้องกันการหลุดออกจากระบบ รวมทั้งช่วยเหลือเด็กตกหล่น เด็กออกกลางคัน และเด็กพิการ ที่ค้นพบจากการปิกหมุดบ้านเด็กพิการ ให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา

จุดเน้นที่ 4 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นสมรรถนะ และการจัดทำกรอบหลักสูตร รวมทั้งจัดกระบวนการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ให้เหมาะสมตามวัยของผู้เรียน

จุดเน้นที่ 5 จัดการอบรมครูโดยใช้พื้นที่เป็นฐานควบคู่กับการให้ความรู้ด้านการวางแผนและการสร้างวินัยด้านการเงินและการออม เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินครู

จุดเน้นที่ 6 ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ ที่หลากหลายรูปแบบ (Active Learning) มีการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (Assessment for Learning) เพื่อให้เกิดสมรรถนะกับผู้เรียนทุกระดับ

จุดเน้นที่ 7 ยกระดับคุณภาพของนักเรียนประจำพักนอน สำหรับโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่สูงห่างไกล และถิ่นทุรกันดาร

จุดเน้นที่ 8 มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ทุกระดับ

จุดเน้นที่ 9 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา โดยการกระจายอำนาจและใช้พื้นที่เป็นฐาน เพื่อสร้างความเข้มแข็ง โดยการจัดสรรกรอบเงินงบประมาณ (Block Grant) ตามหลักธรรมาภิบาล ให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

ผังความเชื่อมโยงของแผนสำคัญต่าง ๆ กับแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 - 2570

ยุทธศาสตร์ชาติ	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ความมั่นคง	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความสามารถ ในการแข่งขัน	ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างการเติบโต บนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม	ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและ ความเสมอภาคทางสังคม	ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนา ระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
แผนแม่บท ฯ	1. ความมั่นคง	11. การพัฒนาศักยภาพคน ตลอดช่วงชีวิต	12. การพัฒนาการเรียนรู้		17. ความเสมอภาคและหลักประกัน ทางสังคม	21. การต่อต้านการทุจริตและ ประพฤติมิชอบ
แผนแม่บทย่อย	การป้องกันและแก้ไขปัญหา ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง	• การพัฒนาเด็กตั้งแต่ ช่วง การตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย • การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น	• การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลง ในศตวรรษที่ 21 • การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย		การคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐาน และหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพ	การป้องกันการทุจริตและ ประพฤติมิชอบ
แผนการปฏิรูปประเทศ (ปรับปรุง)	12. ด้านการศึกษา					11.ด้านการป้องกันและปราบปราม การทุจริตและประพฤติมิชอบ
(ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13	หมายเหตุที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต				หมายเหตุที่ 9 ความยากจนข้ามรุ่นลดลง และ ความคุ้มครองทางสังคมเหมาะสม เพียงพอ	หมายเหตุที่ 13 ภาครัฐสมรรถนะสูง
แผนพัฒนาการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการจัดการศึกษา ให้ผู้เรียนมีความปลอดภัย จากภัยทุกรูปแบบ	กลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21			กลยุทธ์ที่ 2 เพิ่มโอกาสและความเสมอภาค ทางการศึกษาให้กับประชากร วัยเรียนทุกคน	กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร จัดการศึกษา

นิยามคำสำคัญ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี¹

สถานศึกษาในพื้นที่ลักษณะพิเศษ

หมายถึง สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สถานศึกษาในเขตพื้นที่ลักษณะพิเศษ (พื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและพื้นที่เกาะ) สถานศึกษาตามโครงการพระราชดำริ สถานศึกษาในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) และสถานศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

โรงเรียนคุณภาพ

หมายถึง โรงเรียนที่อยู่ภายใต้โครงการโรงเรียนคุณภาพ โดยพัฒนาต่อยอดจากโครงการเดิม คือ โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โรงเรียนคุณภาพของชุมชน โรงเรียนมัธยมดีสี่มุมเมือง และโรงเรียนที่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ

ภัยคุกคาม

หมายถึง ภัยคุกคาม จำนวน 9 รูปแบบ ดังนี้

1. ภัยยาเสพติด หมายถึง ภัยจากยาหรือสารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ที่เป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ ที่เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย โดยวิธีการกิน ดม สูบ ฉีด หรือวิธีใดเป็นช่วงระยะเวลาานาน หรือการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกประเภททำให้ร่างกายทรุดโทรมและต้องเพิ่มขนาดการเสพยามากขึ้น และมีผลต่อร่างกายและจิตใจ เช่น สารระเหย ยาไอ กระบอม โคเคน เฮโรอีน แอมเฟตามีน เหล้า และบุหรี่ เป็นต้น
2. ภัยความรุนแรง หมายถึง ภัยที่เกิดจากการใช้กำลังหรือพลังทางกาย การทำร้ายจิตใจ การใช้ถ้อยคำหาญบาดคาย เหยียดหยาม ด่าทอ ดูหมิ่น เสียดสี ข่มเหง โดยเจตนาต่อตนเองและผู้อื่น หรือการเกลี้ยกล่อมกันในกลุ่มเรียน ครูลงโทษนักเรียนเกินกว่าเหตุ ครูล่วงละเมิดทางเพศนักเรียน การคุกคามให้หวาดกลัว การทำลายหรือรีดไถทรัพย์สินสมบัติ กล่าวหาผู้อื่นทำให้มีสิ่งไม่ดีเกิดขึ้น รวมถึงการรังแกผ่านโลกไซเบอร์ (Cyber Bullying) โดยใช้อินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคมออนไลน์ อีเมล การส่งข้อความ SMS เพื่อสร้างความเดือดร้อนใจหรือเป็นอันตรายต่อผู้อื่น เป็นต้น

¹ จาก มูลนิธิชัยพัฒนา สืบค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2565 จาก https://www.chaipat.or.th/site_content/item/3579-2010-10-08-05-24-39.html

3. ภัยพิบัติต่าง ๆ หมายถึง ภัยที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน โดยส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งประกอบด้วย

3.1 อุทกภัย คือ ภัยและอันตรายที่เกิดจากสภาวะน้ำท่วมหรือน้ำท่วมฉับพลัน มีสาเหตุมาจากการเกิดฝนตกหนักหรือฝนตกอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน

3.2 วาตภัย คือ ภัยที่เกิดขึ้นจากพายุลมแรง ส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่อาคารบ้านเรือน ต้นไม้ และสิ่งก่อสร้าง

3.3 ภัยหนาว คือ ภัยที่เกิดขึ้นจากสภาพอากาศที่หนาวจัด อุณหภูมิต่ำกว่า 8 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิลดลงอย่างต่อเนื่อง

3.4 ภัยแล้ง คือ ภัยที่เกิดจากการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นเวลานานจนก่อให้เกิดความแห้งแล้ง และส่งผลกระทบต่อชุมชน

3.5 อัคคีภัย คือ ภัยอันตรายที่เกิดจากไฟฟ้าที่ขาดการควบคุมดูแล ทำให้เกิดการติดต่อกลุลามไปตามบริเวณที่มีเชื้อเพลิง เกิดการลุกไหม้ต่อเนื่อง สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน

3.6 ธรณีพิบัติภัย คือ ภัยธรรมชาติที่เกิดจากกระบวนการทางธรณีวิทยา เช่น แผ่นดินไหว หลุมยุบ ดินถล่ม และสึนามิ เป็นต้น ถือเป็นภัยธรรมชาติที่เกิดจากกระบวนการทางธรณีวิทยาที่เกิดขึ้นโดยฉับพลัน และรุนแรง ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเรือน ชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่เกิดเหตุ

4. อุบัติเหตุ หมายถึง ภัยจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิดและไม่ตั้งใจ โดยไม่มีสิ่งบอกเหตุล่วงหน้า แต่มีสาเหตุและส่งผลกระทบที่เป็นผลเชิงลบ เช่น อุบัติเหตุจากการเดินทางจากบ้านมาโรงเรียน อุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ อุบัติเหตุจากการเล่นน้ำ เป็นต้น

5. โรคอุบัติใหม่ หมายถึง โรคติดเชื้อชนิดใหม่ มีแนวโน้มที่จะพบมากขึ้นในอนาคต เช่น โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นต้น โรคอุบัติซ้ำ หมายถึง โรคติดเชื้อที่เคยแพร่ระบาดในอดีตกลับมาระบาดขึ้นอีก เช่น โรคฉี่หนู โรคไข้เลือดออก และโรคมือ เท้า ปาก เป็นต้น

6. ฝุ่น PM 2.5 หมายถึง ฝุ่นละอองขนาดเล็ก ไม่เกิน 2.5 ไมครอน ที่สามารถแพร่กระจายเข้าสู่ทางเดินหายใจ กระแสเลือด และเข้าสู่อวัยวะอื่น ๆ ในร่างกาย โดยตัวฝุ่นเป็นพาหะนำสารอื่นเข้ามาด้วย เช่น แคดเมียม ปรอท และสารก่อมะเร็งอื่น ๆ หากได้รับฝุ่น PM 2.5 เป็นเวลานาน หรือสะสมในร่างกาย จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น โรคทางเดินหายใจเรื้อรัง โรคปอดเรื้อรังหรือมะเร็งปอด เป็นต้น

7. การค้ามนุษย์ หมายถึง การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัยหรือการรับไว้ ซึ่งบุคคลด้วยความมิชอบตามกฎหมาย ด้วยวิธีการขู่ข่ม การใช้กำลัง การบีบบังคับ การลักพาตัว การฉ้อโกง การหลอกลวง การใช้อำนาจโดยมิชอบ มีการให้ หรือรับเงิน หรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคล รวมถึงการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้การบังคับ หรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย

8. การคุกคามในชีวิตและทรัพย์สิน หมายถึง การแสดงอำนาจด้วยกิริยาหรือวาจา เป็นพฤติกรรมที่กระทำอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยการเฝ้าติดตาม ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญและข่มขู่ ทำให้เหยื่อเกิดความตกใจ หวาดกลัว เช่น การข่มขู่เหยื่อว่าจะทำอันตรายให้ถึงแก่ชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สิน เป็นต้น

9. อาชญากรรมไซเบอร์ หมายถึง ความผิดที่กระทำขึ้นต่อปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มของปัจเจกบุคคล ด้วยเหตุจูงใจทางอาญา มีเจตนาทำให้เหยื่อเสื่อมเสียชื่อเสียง หรือทำร้ายร่างกาย หรือจิตใจของเหยื่อทั้งทางตรง ทางอ้อม โดยใช้เครือข่ายโทรคมนาคมสมัยใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคมออนไลน์ (ห้องแชต อีเมล กระดานประกาศ และกลุ่มข่าว) โทรศัพท์เคลื่อนที่ (เอสเอ็มเอส/เอ็มเอ็มเอส) เป็นต้น

เด็ก

หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

ผู้เรียน

หมายถึง ผู้ที่ได้รับการศึกษาในสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นักเรียน

หมายถึง ผู้ที่ได้รับการศึกษาในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บุคลากรทางการศึกษา

หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา รวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ การบริหารการศึกษา และปฏิบัติงานอื่นในหน่วยงานการศึกษา

รายชื่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- | | |
|--|--|
| 1. ศาสตราจารย์บัณฑิต เอื้ออาภรณ์ | ประธานกรรมการ |
| 2. นายวิสิทธิ์ ใจเถิง | กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรเอกชน |
| 3. นายนิวรรณ์ แสงวิสุทธิ | กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น |
| 4. รองศาสตราจารย์ปิยะบุตร วานิชพงษ์พันธุ์ | กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรวิชาชีพ |
| 5. นางชลิดา อนันต์รัมย์พร | กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ |
| 6. นายชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ | กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ |
| 7. นายบุญรักษ์ ยอดเพชร | กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ |
| 8. นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ | กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ |
| 9. นายปรามิทธิ์ แก้วสุข | กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ |
| 10. นางพรรณพิมล วิปุลากร | กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ |
| 11. นายวิริยะ ฤาชัยพาณิชย์ | กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ |
| 12. นางศรินธร วิริยะสินันท์ | กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ |
| 13. รองศาสตราจารย์ศิริเดช สุชีวะ | กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ |
| 14. นายสนธิ แยมเกษร | กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ |
| 15. นายสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ | กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ |
| 16. นายอำนาจ วิทยานุกูวดี | กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ |
| 17. พระพรหมบัณฑิต | กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ |
| 18. ปลัดกระทรวงมหาดไทย | |
| ผู้อำนวยการกองส่งเสริมและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น | |
| 19. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ | |
| 20. เลขาธิการสภาการศึกษา | |
| 21. ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม | |
| 22. เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา | |
| 23. เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา | |
| 24. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ | |
| 25. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา | |
| 26. ผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา | |
| 27. เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน | |